

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Προσκληρωτικῆς

ἘΝ ἈΘΗΝΑΙΣ

Ἐν Ἑλλάδι. . . Δρ. 10
Ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ. . . Φρ. χρ. 12

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»

Ἐν δὲ Μουσῶν ἀριθ. 6.

Ἐκαστον φύλλον τιμᾶται
λεπτῶν 25.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΕΚΔΙΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἔργα καὶ ἡμέραι.
- Ἀνέκδοτον ποίημα Θεοδώρου Γ. Ὀρφανίδου.
- Ἡ ἡμερομηνία κινδυνεύει. — Ἐπιστολὴ Ἡμερομηνίου.
- Ἡ μάστιξ καὶ τὸ βιολίον. (ἔλεος). Περιηγητικῆς.
- Ἡ ἀδελφὴ Μάρθα. (Ἐντομώσεις).
- Ἀνέκδοτος ἱστορικὸς ἔχθρος (τίλος).
- Βεβλιοκρισία. (Οἱ Ναβαρράτοι ἐν Ἑλλάδι).
- Ἀρχαιολογικά.
- Ἀπαντήσεις ἀνευ ἐρωτήσεων (Τὰ τιμητικὰ βιβλία).
- Πνευματικαὶ ἀσκήσεις. — Ἀύσεις.
- ἘΝ ΕΠΙΦΥΛΑΙΑΙ. Δόξα καὶ Ἔρωσ ἱστορικὸν ποίημα

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Οἱ φιλέλληνας.

«Ἡμεῖς οἱ φιλέλληνας, λέγοντες Ἑλλάδα ἐννοοῦμεν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, καὶ ἂν ἀγαπῶμεν αὐτήν, τὴν ἀγαπῶμεν διὰ τὸ παρελθὸν της, ὄχι διὰ τὸ παρὸν της, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον διὰ τὸ μέλλον της μεγάλης, ἰδέας της». (Π. Δερουλιῆδ).

Ὁδυνηρὰν παρήγαγεν αἰσθησὶν ἡ ἀνωτέρω ἔκφρασις τοῦ γαλλοῦ ποιητοῦ Δερουλιῆδ κατὰ τὴν ἐν τῇ «Ἀνατολικῇ Ἐπιθεωρήσει» δημοσιευθεῖσαν ἐξ Ὀδησσοῦ ἀνταπόκρισιν τοῦ τοσοῦτον ἀγαπηθέντος ἐν Ἑλλάδι καὶ πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχει Ἑλληνικὸς συνοικισμὸς. Ἐν τούτοις παρὰ τοῖς παρακολούθησας καὶ σπουδάσας τὴν θέσιν καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔθνων κατὰ τὴν ἀλωσιν καὶ τὴν σὺν ταύτῃ πτώσιν τοῦ μεγίστου κράτους τῆς ὑψηλίου, ὡς καὶ μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἐθεωρήθη ὡς τι ἐκπληκτικόν, ἀτε ἀποτελοῦσα τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τῶν Δυτικῶν καὶ τῶν Βορείων.

Ὁ κ. Δερουλιῆδ εἶνε φιλέλληνας, ὡς λέγει, καὶ ποιητής, ἀλλὰ δὲν λησμονεῖ ὅτι εἶνε καὶ ἀπόγονος τῶν Σταυροφόρων, οἵτινες ὅπως δὴποτε κατέλαβον καὶ αὐτοὶ ποτὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τινὰ καιρὸν. Ἡμεῖς εἰπερ τὶς καὶ ἄλλος προσηνεύχομεν τὴν ἐκτίμησιν ἡμῶν πρὸς δημοκρατικὸν ἄνδρα, ὅστις ὡς τοιοῦτος ὄφειλε νὰ ἦνε κατ' ἀρχὴν κοσμοπολίτης καὶ ἀνεξίτητος τὸν ἑθαυμάσαμεν καταλιπόντα τὴν ἡσυχίαν του καὶ ἐρχόμενον ὡς ἄλλος Μπαίρων ν' ἀποθάνῃ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἑλληνικῆς τιμῆς, εἰς ἐποχὴν μάλιστα καθ' ἣν οἱ ποιηταὶ ἡμῶν καὶ λογοτέχναι ἂν δὲν ἐφυγοστράτησαν δὲν ἐπολέμησαν ὁμῶς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος! Ἀλλὰ φρίνεται ὅτι οὐδεμίαν ἐξαιρέσιν δεόν νὰ δεχθῆ τις προκειμένου περὶ τοῦ πανευρωπαϊκοῦ μίσους κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος... Ἄν ὁ κ. Δερουλιῆδ εἶνε φιλέλληνας καθ' ὅν διδὲν αὐτὸς ὀρισμὸν, τότε τίς δὲν

εἶναι φιλέλληνας; Τίς ὅσον τέρας καὶ ἂν ἦ δύσκατα νὰ μὴ λατρεῖν τὸ ὄνομα τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος; Ἀλλ' ἡ κλασσικὴ Ἑλλάς εὐρίσκειται ἐντὸς τῶν τάφων, ἐνῶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς ζῆ.

Τόποι ἔχοντες ἑλληνικὴν ἱστορίαν, ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἑλληνικὰ ἔθη, ἑλληνικὸν ὄνομα, εἰς τίνα δύναται ν' ἀνήκωσιν ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα; Τί φοβούνται νὰ πᾶθωσιν οἱ Εὐρωπαῖοι παρὰ τῆς φιλοξένου, τῆς ἀγαθῆς, τῆς ἐναρέτου, τῆς οὐδένα ἀτυχῶς μισούσης Ἑλλάδος, ἐὰν γίνῃ ποτὲ μεγάλη; Ἀνελογίσθησαν ἀρὰ γε ὅτι, ἂν ποτε τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀνατολικῆς, ἀντὶ τῆς Ἑλλάδος λάβῃ ἡ Ρωσσία, πῶς θὰ ἔρπωσι πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ διαδόχου τῶν Ἑλλήνων αὐτοκράτορων Τζάρου, τὸ πολὺ ὡς κέρηδες, οἱ σημερινοὶ αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς!;

Ἀλλὰ τί αἰτιώμεθα τὸν Δερουλιῆδ, τὸν ἐπιεικέστατον ἴσως τῶν Εὐρωπαίων, προκειμένου περὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ; μήπως δὲν ὑπάρχουσι καὶ παρ' ἡμῶν ἔτι ἄνθρωποι μὴ ἐννοοῦντες διὰ τί ἔπεσε τὸ Βυζάντιον, διὰ τί ἐξέμανη ἡ Εὐρώπη ὅπως μὴ ἐλευθερωθῆ ἡ Ἑλλάς, διὰ τί ἠλευθερώθη μόνον ἡ γωνία αὕτη ὑπὸ πρωτεύουσας τὰς κλασσικὰς Ἀθήνας, διὰ τί μᾶς ἐδόθη ὡς πρῶτος βασιλεὺς ἀρχαιολόγος; Μήπως δὲν ὑπάρχουσι καὶ παρ' ἡμῶν ἄνθρωποι, οἵτινες ὅπως ἐπιδείξουσι δὴθεν ἑαυτοὺς ὡς καλαισθητοὺς καὶ ἐμπεφορημένους τοῦ ἀρχαίου πνεύματος ἀσυστόλως διακηρύττουσιν ὅτι εἰσῆλθόν ποτε εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν καὶ... ἐπληξάν; μήπως δὲν ὑπάρχουσι καὶ παρ' ἡμῶν ἄνθρωποι γράψαντες ὅτι τότε ἡ Ἑλλάς θὰ ὑπάγῃ ἐμπρός, ὅταν παραιτηθῆ τὰ ὄνειρά της; !... Ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ Ἑλλάς δὲν κατοικεῖται μόνον ὑπ' ἀνθρώπων ἀνευ εὐγενοῦς ἰδανικοῦ καὶ ἀνευ ὀνείρων. Ἄν ἡ κερδοσκοπία χαρακτηρίζῃ τινὰς νοθογενήτους γρεκύλλους, τὸ πρὸς τὴν μεγάλην Πατρίδα ἱερὸν καθῆκον πληροῖ, ὡς ἐθνικὸς χαρακτηρισμὸς, τὰς ψυχὰς ἐκατομμυρίων Ἑλλήνων.

Ἀνθρωποὶ τῆς ἐποχῆς. Πᾶς τόπος, μὴδὲ τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς ἐξαιρουμένης, παρέχει τὸ ὑπόδειγμα δύο κυρίως εἰδῶν ἀνθρώπων: τῶν ἐπιτηδείων καὶ τῶν ἀκεραίων. Εὐκαμπτοί, εὐπλαστοί, ἀχαρκτήριστοι καὶ ἀσυνειδητοὶ οἱ μὲν, κολακεύουσι πάντα κατέχοντά τι βοηθοῦν τὰ συμφέροντα αὐτῶν ἔρπουσι πρὸ ἐκείνου οὕτινος ἔχουσιν ἀνάγκην, ἀνίστανται ἀπειλητικοὶ κατὰ τοῦ ἀελαθοῦς καὶ ἀχρηστοῦ αὐτοῦ, ὡς εἶναι καὶ ὁ πρῶτος ἐργάτης τῶν καὶ ἐν γένει ἀνακινουσι τὰ πάντα καὶ χώνονται παντοῦ, ἀρκεῖ νὰ

ἐξέλθωσι κρατοῦντες ἐν ταῖς χερσὶ τὸ βελτιοῦν τὰ συμφέροντά των.

Δύσκαμπτοί, ἀκέραιοι, φρονηματῆται καὶ εὐσυνειδητοὶ οἱ δὲ, λέγουσι πάντοτε τὴν ἀλήθειαν ἀδιαφοροῦντες περὶ τῶν συμφερόντων αὐτῶν, ἀνθρωποὶ δὲ τοῦ καθήκοντος οὐδένα προσκυνοῦσι καὶ μόνον κατὰ τῆς κακοηθείας ἀνίστανται ἀπειλητικοὶ λησμονοῦσι τοὺς βλάψαντας, καὶ ἐργαζοῦσι πάντα ἔχοντα αὐτῶν ἀνάγκην, ἔχουσι διαγράψαι ὀρισμένην πορείαν πρὸς τι ἰδανικὸν τείνουσαν καὶ βαδίζουσι πρὸς αὐτὸ, μέχρις ὅτου κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν συναντήσωσι τὸν τάφον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου μειδιῶντες πίπτουσι.

Ἀλλὰ καὶ αἱ διάφοροι φυλαὶ μήπως ὡς εἰς ἄνθρωπος δὲ θεωροῦνται; Ἰδέτε τοὺς Βουλγάρους, ἰδέτε καὶ τοὺς Ἑλληνας.

Ἄπλοτοι καὶ φθειριῶντες ἔβασκον τοὺς χοίρους τῶν οἱ Βούλγαροι, ὅτε τὸ ἀπὸ βορρᾶ ρεῦμα τοῦς παρέσυρε καὶ τοὺς ἐπανεφέρην εἰς τὰς καλύβας τῶν νικητῶν ἀναιματῶν· δεύτερον ἀντίρροπον ρεῦμα τοῦς ἀνέδειξεν ἐθνικότητα καὶ τοῖς εἶπε «ἔφεξῆς νὰ μὴ λέγεσθε χοιροβοσκαί, ἀλλὰ ρικηταὶ τοῦ Βουλγαρίου» ἡ πρώτη δύναμις κατέστη πλέον αὐτοῖς περιττή. Ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὑποδηλωθείσῃ ἀπειλῇ ταύτης γορυπετεῖς ἐζήτησαν συγγνώμην καὶ ἀνευ περισκελίδος ἐδίωξαν τὸν ἀπόστολον τῆς δευτέρας εὐνοίας ἡγεμόνα των. Ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν εἶναι ἀξίος τοῦ λαοῦ του, ὡς ἄλλος δὲ παλιᾶτος σχοινοβατῶν, δρομέος ἐπανερχεται ἐκ τῆς ἀντιθέτου θύρας ἀδιαφορῶν ἂν θὰ αἱματοκυλισθῆ ὁ λαὸς του. Μήπως ὁ λαὸς δὲν εἶναι ἀναγκαῖος μόνον ὅπως δικαιολογηθῆ ἡ ὑπαρξὶς τῆς βασιλείας; Λοιπὸν ὁ ἡγεμὼν, σκέπτονται, ἔχει θάρρος· ἀρα τὸν ὑπόστηρίζουσιν ἰσχυροὶ· ἀλλαγὴ πολιτικῆς λοιπὸν ὡς ἀποζευχθῶσιν οἱ ἴπποτις καὶ ἄς ζευχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι... Μαστίγωσον, ἡγεμὼν, τὰς ἀξίας νὰ βασιλεύονται ὁρδᾶς· ἐνόσω αἱ πληγαὶ χαινίωσι, μὴ φοβείσῃς δεύτερον διωγμὸν! Ἀλλὰ... προσοχὴ εἰς τὸν Τζάρου.

Οἱ δὲ Ἑλληνας; !... Γύρωθεν ἀπειλοῦνται, ὅπως ἀπαρνηθῶσι τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον αὐτῶν.

Συγκλονίσσατε τὴν γῆν τοῦ Πέλοπος καὶ σεῖς, ὦ σεισμοί, βυθίσσατε αὐτήν, καὶ ἄς τὴν κατακαλύψωσιν ἐνούμενα τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου... τοῦλάχιστο δὲν θ' ἀποθάνῃ αὐστριακὴ!...

Περὶ τῶν τῆν Δυτικῆν ἰδίως Πελοπόννησον μεταβαλόντων εἰς νεκροταφεῖον τελευταίων σεισμῶν, συνεργᾶται ἡμῶν θέλουσι γράψαι προσεχῶς ἐν ἐκτάσει.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΣΑΤΥΡΑ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ
Η ΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΥΡΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΡΜΟΥ ΤΟΥ 1855

XXIII
Αυτήν ιδίετε την κομψήν και εύγενή Κυρίαν...
Παρισινή φιλαρεσκός εις την ενδυμασίαν
Ὡς σμαραγδόπτερον πτηνόν του Γάγγου και της Κίνας
Κοσμεῖ τὰς πλήρεις κλασικοῦ κομποροῦ Ἀθήνας.
Εἰς τὰ ἀκμαῖα βλέποντες και θελκτικὰ της κάλλη,
Τὴν χαιρετῶσι καθ' ὄδον μικροὶ τε και μεγάλοι,
Κ' αὐτὴ με ἐν μειδιάμα τούς πάντας ἀνταμείβει.
Ἀρχαία μὴν ἐκλάβετε πῶς εἶναι ἴσως Ἡδὴ,
Διότι εἶναι ἡ γνωστὴ Madame! Κρομμυδοπούλου,
Ἡ τὰς καρδίας δένουσα σφιγκτὰ μ' ἀλύσεις δούλου.

XXIV
Περιπατεῖ, κ' ἐν ᾧ σειστὴ πηδᾷ και καμαρώνει,
Με φόρεμα μεταξωτὸν τὰς ἀγυῖας σαρόνει.
Εὐλογημένη ἡ στιγμὴ, ἡ ὥρα και ὁ χρόνος,
Καθ' ὃν μὰς ἦλθε και αὐτὴ ἡ μάδα του αἰῶνος.
— Ἡ μάδα; ... — Ὁχι, ὁ συρμός! κ' εἶν' ὄντως μ' εὐστοχίαν
Συρμός κατά της λέξεως τὴν ὅλην σημασίαν
Πλὴν τρία γίνονται καλά με τὰ παρακάλα των.
Ἀπὸ τὸν γραφικὸν αὐτὸν συρμὸν τῶν φορεμάτων.
Πρῶτον οἱ ἔμποροι πωλοῦν κ' οἱ σύζυγοι πληρώνουν,
(Και τὸν εὐρέτην δι' αὐτὸ τιμῶ ὡς μεγάλουνον).
Δεύτεραν γίνεταί δραχμῶν τουλάχιστον μυρίων
Οἰκονομία ἔς τὸ πτωχὸν δημοτικὸν Ταμεῖον.
Διότι οὗτ' εἰς σαρωθῶ ὁ δῆμος ἐξοδεύει,
Οὐτε εἰς σαρωτὰς ὄδων και τρίτον προσπατεῖται
Και κρύπτει τὸ συρόμενον, Κυρίαι, φόρεμά σας
Τοὺς πόδας σας και με αὐτοὺς κἀνεν ἐλάττωμά σας.
Πλὴν συγχωρεῖτε, ὡς τυφλὸς πλανῶμαι νυκτοβάτης
Ἀφῆσας τὴν Κυρίαν μας διὰ τὸ φόρεμά της.

XXV
Εἶναι μικρὸς ὑπάλληλος ὁ νέος σύζυγός της,
Πλὴν τί με τοῦτο; ... πάμικρος εἶναι ἐκεῖνος ὅστις
Δὲν ἔξυρει ἀπὸ τὰ μικρὰ νὰ πορισθῇ μεγάλα.
Τρέχουν, λοιπόν, ἔς τὸν οἶκόν των τὰ πάντα μέλι γάλα,
Και ἂν λαμβάνη ὡς μισθὸν δραχμὰς διακοσίας,
Δὲν ἔξυρω πῶς ἔς τὸν Διάβολον! γεννοῦν αὐταὶ χιλίας!
Δὲν ἐπειδὴ ὁ φίλος μας περιπατῶν κοιμάται,
Ἐπὶ ἀμαξίης ῥάθυμος νυχθημερὸν πλανᾷται.

XXVI
Θνητοὶ τινες ἀπέκτησαν ἐπὶ ἐκάστης χώρας
Τὴν κακοπεριέργειαν της μυθικῆς Πανδώρας,
Τῶν πάντων ἐξετάζοντες τὴν βίαν και τὴν φύτραν,
Και τί 'μαγειρεῖς' ὁ καθεὶς εἰς τὴν μικρὰν του χύτραν.
Τοῦ κύρ Κρομμυδοπούλου μας αὐτοὶ παρατηροῦντες
Τὰ ἔξοδα, ὀρθάθιασαν χρυσοδουλείας με φούνταις!
Κ' ἄλλοι μὲν βεβαιόνουσι ὅτι κερδίζει παίζων,
Ἄλλοι δὲ ὅτι μυστικὸν γνωρίζει τῶν Κινέζων,
Και τὸν χαλκὸν μεταποιεῖ εἰς ἀργυρον και ἄλλοι
Ὅτι εἰς τὰ κατὰστικα ὀλίγον μεταβάλλει
Τοὺς ἀριθμούς, και γίνονται τὰ ἑκατὸν, ἐννεα,
(Κ' εἰς τοῦτο κερτ' ἡ μέθοδος του πλουτισμοῦ ἡ νέα).
Με γέλοιοι Στανικόν, τέλος, γνωστοὶ ἐχθροὶ του
Κηρύττου πῶς τὸν εὐνοοῦν Οἱ προϊστάμενοί του.
(Τὸ Οἶ δὲ ἄρθρον, κύριοι, ἀρσενικὸν δὲ εἶναι
Και ἀριθμὸς π.ληθντικὸς ἐξέυρετε.) Πλὴν χύνε,
Ναί, χύνε, φθίνε τὸν δριμυν ἰόν σου ἐν μανίᾳ,
Και δὲν ἰδρώνουν τὰ τρανὰ του φίλου μας ὠτία...

XXVII
Ἄλλ' ἂς ἀφήσωμεν αὐτὸν ἐνῶ τερπνὰς ὑπνώττει,
Κ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν κυρίαν Συμβίαν του, διότι

Αὐτῆς ἡ συμπεριφορά, τὰ ἦθη και οἱ τρόποι
Εἶν' ἐκ τῶν δάρων τῶν λαμπρῶν που στέλλει ἡ Εὐρώπη.
Ἄς τὴν ἀκολουθήσωμεν. Ἀφ' οὗ ἔς του Μαλανδρινίου
Ἐγείνε κτήτωρ γαλλικοῦ και νέου καπελίνου,
Ἀφ' οὗ ἐπεθεώρησε μετ' ἀκριβολογίας
Ὅσα μὰς φέρουσιν οἱ «Frères Philippe» ἐκ Μασσαλίας,
Ἀφ' οὗ εἰς της κυρῆς Ζιρῶ ἠγόρασε κρεπόνι,
Κ' ἐπλήρωσεν, ὡς λέγουσι, τὸν τζιτζικα χι' ἀηδάνι,
Και εἰς της Διζιῆ ἡ πρὶν ὡς κάμψη της κοπρίας
Μεταμορφώθη χρυσαλλίς στιλπνὴ της Βραζιλίας,
Ἀφ' οὗ καταναστάτωσε Γιαννάκον και Ψιμούλην
Με τὴν Παρδαλω, τὴν καλὴν και τὴν πιστὴν της δούλην,
Ἐπάγει εἰς της φίλης της κυρίας Πανταράτω.
Νὰ μάθη δεκαεὶ ὥρων φαιδρὰ συμβεβηκότα...

XXVIII
Φιλαναγνώστρια δεινὴ! ἀνέγνωσε με ζῆλον
Τοὺς τρεῖς Σωματοφύλακας, τὸν μαῦρον Πικουίλον,
Τοῦ Paul de Cock τὰ ἄπαντα (ὅπου με θαυμασμόν της
Ἀπῆντησ' ἕνα ἦρωα ὡσὸν τὸν σύζυγόν της).
Ἄλλα «ὁ Ῥήγας του Καρρῶ» τὴν ἐπληξεν ὡς βέλος
Κ' ἐντύπωσιν της ἔκαμε πρὸ πάντων εἰς τὸ τέλος!

XXIX
Με τρυφερὰν λοιπὸν τροφὴν τραφεῖσα ἡ ψυχὴ της
Τρυφερωτέρῳ θριδάκας κατέστη κ' ἡ πυρτις
Ἐξήναψε διὰ μίας μ' ἕνα μικρὸν σπινθῆρα,
Και ἐξερράγη με σειμούς εἰς φλογερὸν κρατῆρα.
Ἄν δειγμα δὲ θελήσητε τῶν ὄσων λέγω δῆλον,
Ἀκούσατε τί ἔλεγε ἔς ἀναχωροῦντα φίλον.
«Ὅτ' ἀπομάθη ἡ ἠχὴ φωνᾶς νὰ φιττακίη,
«Ὅτ' ἀλημονή» ὁ ἥλιος τὸν κόσμον νὰ φωτίη,
«Κ' ἡ ἰλαρὰ Πανσέληνος τὸ κύμα νὰ χρυσόνη,
«Και ἡ τερπνὴ θ' ἀπαρηγήθῃ τὸ ἔαρ ἀνεμώνη,
«Και ἡ τρυγὸν προδότρια τὴν σύντοσπον θ' ἀφήση,
«Ἄλλ' ἡ καρδία μου ποτὲ δὲν θὰ σὲ λησμονήσῃ».
— Ὡ σεις οἱ μεταλλεῦντες τὸ πῦρ τῶν αἰσθημάτων
Ἀκάματοι μεταφρασταὶ τῶν μυθιστορημάτων,
Ἴδέτ' ὅτι δὲν σπειράτε κατὰ πετρῶν τὸν σπόρον,
Και της εὐγνωμοσύνης μου προσδέχητε τὸν φόρον.

XXX
Ἐν τούτοις ἂν τὸν οἶκόν της ὀλίγον ἐξετάσης,
Θέλεις ἰδεῖ τὰ πράγματα ὑπ' ἀντιθέτους φάσεις.
Διότι τὰ μὲν τέχνα της μετὰ κλαυθμῶν ὀδύνης
Διὰ νὰ παύσῃ ζητοῦν τὸν δίσκον της Σελήνης,
Τοῦ δὲ ἀνδρός της τὰ καλά φορέματα ἐν βίᾳ
Με λύχνους ταμιεύονται και ἐλαιοδοχεῖα.
Ἐδῶ δοχεῖον χρήσεως νυκτερινῆς ἀφίνας
Ἐπὶ τὸ κλειδοκῦμαλον ἀρώματα νὰ χύνῃ
Ἐκεῖ ἐν ῥάκος ῥυπαρὸν ἐν μέσῳ τῶν δωματίων
Ὡς μέτρον καθαρότητος ὑπάρχει τῶν σωματίων.
Τὰ ἐπιπλά της κόνεως λεπτὴ καλύπτει πάχνη,
Και πλέκει ὑπ' αὐτὰ ἰσοῦς ἡ φιλεργὸς ἀράχνη.
Εἰς δὲ τὸ μαγερεῖόν της ὅστις τυχὸν κατέβη,
Εἰς πόλεμον ἐμφύλιον ἀπῆντησε τὰ σκεῦη,
Και εἶδε σύννεφα μυῖων φαιδρῶν και ἀπτοῦτων
Θορυβωδῶς νὰ ἵπτανται ἐπάνω τῶν λεβήτων,
Ἐν ᾧ εἰς μάγειρος παχὺς προσψηλαφῶν τὸ οὖς του
Ἐκονδυλομαγειρεῖ τους λογαριαμούς του.

Τὸ διήγημα τοῦτο ἔχει τὸ τέλος λίαν σκανδαλώδες.

Σημειώσεις ἀφορῶσαι τὸ ποίημα Πόλις τῶν Ἀθηνῶν.—Τὸ ποίημα τοῦτο ὑπεβλήθη τὸ 1855 μετὰ τὸ του Πύργου της Πέτρας
εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμόν, ἐστῆθη ὁ ἦρως της Πέτρας.—Περὶ της σατύρας ταύτης ἰδοὺ τί λέγει ὁ Φίλιππος Ἰωάννου
ὡν εἰσηγητής: «Ποίημα ἐμφαντικὸν ἀληθῶς οὐκ ὀλίγον σατυρικὸν πνεῦμα, και σατυρίζον οὐχὶ πρόσωπα, ἀλλὰ πράγματα μεμπτὰ
της Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, ἔχων λεκτικὸν καθαρὸν, ὁμαλὸν και στιχομυθίαν τελείαν». (Ἐκθεσις Φιλίππου Ἰωάννου σελ. 32.

Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΙΝΑΥΝΕΥΜΗ

Ἡ χώρα ἡ κατέχουσα τὸ μυστήριον
της ἐθνικῆς ποιήσεως και μουσικῆς, ἡ
χώρα ἡ λαλοῦσα τὴν μελωδικωτέραν τῶν
ἐλληνικῶν διαλέκτων, ἡ χώρα ἡ πλήρης
ἐλληνοπρεπεστάτων ἠθῶν και ἠθίων, δι-
ξασιῶν και παραδόσεων, ἡ χώρα ἡ εὐερ-
γετήσασα διὰ τῶν μεγαθύμων αὐτῆς ἀν-
δρῶν τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν, ἡ δωρή-
σασα τόσους ἀρματολούς και λόγιους εἰς
τὸ ἔθνος, ἡ εὐάνδρος Ἡπειρος, κινδυνεύει.
Ἡ ἀτυχῆς χώρα προῦρισται φαίνεται νὰ
ὑποστῇ πᾶσαν δοκιμασίαν, νὰ ὑποστῇ
πᾶσαν ἀνθρωπίνην θηριωδίαν και τὰτα
πάντα διότι εἶνε και θέλει νὰ εἶνε ἐλλη-
νική. Ἄλλ' ἂν διὰ πάσης βεβαιότητος ἐξῆλ-
θεν ὡς ἄλλη χριστιανὴ μάρτυς Ἀσπιλὸς
και ἀλώβητος, γενναῖος φόβος μήπως δὲν
δυνήθη νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν ἔντεχνον και
ἐπιβουλον δολοπλοκίαν ἣν παρεσκεύα-
ζουσιν αὐτῇ Ἰταλοὶ, Αὐστριακοὶ και
Ῥῶσοι.

Ἡ παρὰ πόδας διατριβὴ φιλοπάτριδος
νέου, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἀναγνωσθῇ μετὰ
πολλῆς προσοχῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ

Κύριε Διευθυνεῖ,

Δὲν θὰ φανῶ ὑπερβολικὸς, φρονῶ, ἂν
ὀνομάσω τὴν ἐπαρχίαν ταύτην του Ἑλ-
ληνικοῦ ἔθνους, τὴν ἀτυχιστάτην γωνίαν
της οἰκουμένης.
Ἀφ' οὗ μετὰ τὸν θάνατον του Κα-
στρώτου παρεδόθη τοῖς Τούρκοις τελευ-
ταία τῶν ἐπαρχιῶν της αὐτοκρατορίας
μας, διήνυσεν τὸ μέχρι τῶν χρόνων του
Ἀλῆ-πασᾶ διάστημα ὡς αἱ ἄλλαι ὑπό-
δουλοι ἐπαρχίαι ἀπὸ δὲ τῶν χρόνων του
Ἀλῆ-πασᾶ και ἐντεῦθεν διαίγει ὁ τόπος
ἐκεῖνος βίον διάφορον και καθ' ἐκάστην
ἀνατολήν του ἡλίου νέα ἀνατέλλουσι δι-

ΔΟΞΑ ΚΑΙ ΕΡΩΣ

Συγγραμματα τοῦ σελ. 387.

— Ὅτ' ἐπεθύμου ἀναμφιβόλως οὐδέ-
ποτε ν' ἀρπυζιζομένη! Ὡ! ἐν ἡδονῶν
νὰ ὀνειρεῖσθαι οὕτως ἐπὶ αἰῶνας! τὸ ἔ-
νειον μου ἦτο τὸσον ὄρατον, τὸσον πα-
ραμυθητικόν!
Ἐστῆριζε τὸ μέτωπόν του ἐπὶ της χει-
ρὸς του και ἐφάνη βαθέως συγκινηθεῖς.
Ὁ γέρον ἱππότης δὲ Διχτενστάιν ἀφί-
πυσθη ἐκ τῶν φωνῶν τῶν συνδιαλεγόμε-
νων. Γνωρίζων τὸν Οὐλρίχον και γινώ-
σκων ὅτι δὲν ἐπροεβὲ νὰ τὸν ἀφίνωσι νὰ
σκέπηται τὴν ὀδονηρὰν ἀπώλειαν ἣν
ὑπέστη, ἐπλησίασεν αὐτῷ και εἶπε:
— Λοιπόν, δὲν θὰ μὰς εἰπητὲ τί ὄνει-
ρον εἶδατε; Ἴσως θὰ παρηγορηθῶμεν και
ἡμεῖς δι' αὐτοῦ διότι, πρέπει νὰ σοὶ τὸ
εἶπω, ἐγὼ πιστεύω εἰς τὰ ὄνειρα ὅταν
παράγονται ἐν τῇ ψυχῇ ἐν σὺβαρῶ και

αὐτὸν ἀτυχήματα. Ὁ τότε δὴλ. τυραν-
νος της Ἡπείρου Ἀλῆ-πασᾶς ἀφ' οὗ, ὡς
γνωστὸν, ἐγένετο ἀποστάτης του Σουλ-
τανικοῦ θρόνου και ἴδρυσεν ἐν Ἡπείρῳ
κράτος ἐν κράτει, διὰ νὰ συντηρῇ βεβαίως
τὸ νέον αὐτοῦ κράτος, ἠξίωσε τὸν φόρον
ἀπὸ 30 0/0 ὅπου ἦτο εἰς 70 0/0 και
τοῦτο μὲν δυσχερῶς τὸ ἔφερον ἡ Σουλ-
τάνος, διὸ και ἀποστάτην ἀποκηρύξας
αὐτὸν ἐθανάτωσε, τὰ ἔργα ὅμως της ἀπο-
στασίας και ἀδαιρεσίας του αἰμοδόρου
ἐκείνου τυράννου ἐνέκρινεν ὡς καλῶς ἔ-
χρηστα! και αὐτοκρατορικὴ διαταγὴ ὑπα-
χρεῶνται οἱ τὴν Ἡπειρον οἰκούντες (ἐν-
νοεῖται μόνον οἱ ὑπόδουλοι) νὰ ἀναγνω-
ρίσασιν ἐκτὸς του 30 0/0 φόρου του κα-
λουμένου δεκάτου και τὴν κατὰ 40 0/0
αὐξήσειν του φόρου τούτου, ἐπικληθείσης
της πρόσθηκῆς ταύτης ἰμῶρον. Καὶ τὸ
μὲν δεκάτου τὸ εἰσπραττόν οἱ δημόσιοι
ὑπάλληλοι, τὸ δὲ ἰμῶρον τὸ ἐνοικίαζον
διὰ πλειοδοσίας εἰς τοὺς μπιήδες Τούρ-
κους, οἱ ὅποιοι ἐκτὸς της εἰσπράξεως του
ἐπὶ τῶν εἰσδημάτων φόρου τούτου, δι-
πραττοῦν τὰ ἀσχεῖστα.

Ὁ τοιαύτος βίος βεβαίως ἦτο ἀβίω-
τος και διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἀποτυχίαν
τῶν ἡρωικῶν, θαυμασιῶν και πρωτακού-
στων ἀγώνων τῶν Κατζανταναίων, Σου-
λιωτῶν και ὄλων τῶν Ἡπειρωτῶν ἐν γέ-
νει, οἱ μὲν εὐπωρότεροι κατέλιπον τὸ πά-
τριον αὐτῶν ἔδαφος και Ζασιμάδα, Κα-
πλάναι και Ζάπακα καθαροῖς ξέναις
πόλεις ἡμεῖς δὲ οἱ ἀπορροὶ κατελείπομεν
τοὺς οἰκίους μας, τὰς συζύγους μας
και ἐπιπονοὶ ἐργασίαι ἐκράτουν ἡμᾶς εἰς
μακρυνούς τόπους πρὸς ἔξοικονομησιν
τῶν δυσβαστάτων φόρων του κυρίου μας.

Μετὰ δεκαετῆ δὲ ἀποδημίαν ἐπιστρέ-
φομεν οἰκάδε ἵνα ἐπανιδώμεν φίλους, πα-
τρίδα και γονεῖς και μετὰ τρίμηνον δια-
μονῆν ἐν τῇ πατρίδι, προετοιμαζόμεθα
και αὐθις δι' ἀποδημίαν διὰ τοῦτο ὅταν
ἀποτείνεσθε πρὸς Ἡπειρώτας ἐν Ἡπείρῳ
νὰ μὴ ἔχητε ὑπ' ὄψει ἀνδρας (διότι οἱ ἀν-

δρες εἶνε διεσχεδασμένοι εἰς τὴν ξενιτιάν)
ἀλλὰ γέροντας, γυναῖκας και παιδιὰ και
οὕτω νὰ μετριάξητε τὰς ἐπιτιμήσεις σας
πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ ἀδρανεῖα και ἐπὶ σῆμῃ
ἐκπληρώσει ὑποχρεώσεων πρὸς τὸ πατρι-
ωτικὸν δάνειον του Ἀηλιγιάννη.

Ἐὰν τῶρα ἀφήσωμεν τὰς ἀφορήτους
ληστείας και θηώσεις και τὰ ἱεροκριτή-
ρια τῶν Τούρκων, ἡ αὐτὴ ἐπεκράτει κα-
τάστασις μέχρι του 1880 περίπου ἀπὸ
του σημείου ἐκείνου και ἐντεῦθεν ἔχομεν
νὰ ἀπαριθμῶμεν πλείστους δρους ἀδά-
μαντας του ἐμπολισμοῦ του Βίσμαρκ
και της φιλελευθερίας του Γλαδδστωνος.

Ἀπὸ του 1880 δὴλ. ὅτε τὰ οικονο-
μικὰ του ἀρχόντος περιέστησαν εἰς ἀ-
θλίαν κατάστασιν, αὐτοκρατορικὴ δια-
ταγὴ βαθμυδὸν ἐκτίθησιν εἰς ἀμαπρα-
σίαν τὸ ἔμρον τῶν χωριῶν. Καὶ νὰ πλειο-
δοτήσῃ τις; οἱ κάτοικοι του χωρίου;—
Πῶς; Δὲν δύναται οἱ πτωχοί.— Ἄλλὰ
τις;— Οἱ κηφῆνες τῶν Τούρκων, οἱ ἀ-
γάδες και μπιήδες και ξένοι πλούσιοι,
Ῥῶσοι, Ἰταλοὶ, Αὐστριακοὶ, οἱ
ὅποιοι ἀφ' οὗ τὰ ἐξαγοράσεν αὐξάνουν
τὸν φόρον εἰς 50 0/0 και χαιρούσιν ἀπό-
λυτον κύρος και ἐπὶ της τιμῆς αὐτῆς! τί
δύναται νὰ πράξῃς; (σημειώσατε δὲ ὅτι
ταῦτα εἶνε τὰ ὀφελήματα τῶν Χριστια-
νῶν ἐκ τῶν Ῥωσο-τουρκικῶν πολέμων,
ἐφ' οἷς ἐναθρόνουνται οἱ Ῥῶσοι). **Μέχρι
δὲ τοῦδε ἀριθμοῦνται πωληθέντα
χωρία περὶ τὸ 900 (μεταξὺ τῶν
ὀρειῶν και τὸ ἰδικόν μου και ὄλο-
κῶν ἐξοκλουθοῦσαι νὰ πωλῶνται.**

Ἀφ' οὗ ἀφήσωμεν τὰς ἀκατονομάστους
ἀτιμώσεις, τὰς ἐν τοῖς πωληθεῖσι χωριοῖς,
τὰς ἀπανθρωποτάτας τυραννίας και βα-
σάνους, ἐφ' αἷς ἐάν ὑπάρχη ἐν ταῖς φλεβί-
ται ἀναγνώστου βανίς Ἑλληνικοῦ αἵμα-
τος, θὰ ἐπληροῦνται αἱ παρεαὶ αὐτοῦ δα-
κρύων, ἔλθωμεν ἡδὴ εἰς δύο ἐνδιαφέροντα
τὴν ὑπαρξίν του Ἑλληνικοῦ ἔθνους (ζη-
τήματα. α') *Εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Τούρ-
κων κατὰ τοὺς ἐνστάτας τελευταίους*

κρίσιμῳ της ζωῆς μας στιγμῇ πιστεύω
ὅτι ἔρχονται ἄνωθεν διὰ νὰ μὰς παρη-
γορήσῃ.
Ὁ δούξ εἰσώπησεν ἐπὶ τινος στιγμᾶς.
Ἐφῆνετο σκεπτόμενος ἐπὶ τῶν λόγων
του ἱππότη, ἔπειτα δὲ ἤρξατο διαιτῶν
ὡς ἀκολουθῶς:

— Ὁ γαμβρὸς μου Γουλλιέλμος της
Βαυαρίας, διὰ νὰ μοὶ δεῖξῃ τὴν φιλίαν
του, ἐπυρπόλησε σήμερον τὸν πύργον τῶν
κατέρων μου. Ἐξ ἀνημονεύτων χρόνων
οἱ ἠγεμόνες της Βυρτεμβέργης κατόικουν
ἐν αὐτῷ και ἡ χώρα ἦν κατέχομεν ἐξ
αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομά της. Φαίνεται ὅτι
ἠθέλησε ν' ἀνάψῃ ἐκεῖθεν νεκρικὴν δαδα
και νὰ καταστρέψῃ διὰ τῶν φλογῶν ἐκεί-
νων τὰ ἐμβλήματα μὰς, τὴν μνήμην μας
και τὸ ὄνομά μας. Καὶ δικαίως καθόσον
ὁ μονογενὴς μου υἱὸς Χριστόφ, ἀνήλικος
εἰς ἐτὶ εὐρίσκειται μακρὰν, ὁ δὲ ἀδελφός
μου Γεώργιος δὲν ἀπέκτησεν εἰς ἐτὶ τέκνα.
Και ἐγὼ πρὸς τούτοις ἐνίκηθην και διώ-
κομαι πῶς δύναμαι νὰ ἐλπίσω ὅτι θὰ

ἐπαρκατήσῃ τὸ δουκάτον μου; Ἐνῶ λοι-
πὸν ἀπειρηκῶς και καταβεβλημένος ἐκα-
θήμεν πλῆσιόν της πυρᾶς ταύτης και
ἀνελογίζομεν τὴν τῶσον ταχέως ἀπο-
πτάσαν εὐτυχίαν μου, ἐνῶ ἔλεγον κατ'
ἐμαυτὸν ὅτι οὐδένα ἄλλον πρέπει νὰ αἰ-
τιῶμαι και ἐπὶ τέλος ἐσκεπτόμεν ἐπὶ
ποιῶν ἀσθενῶν βάσεων ἐστηρίζοντο αἰέλ-
πιδες μου και ὅτι τῷ ὄνομα αὐτῷ Βύρ-
τεμπεργ ἠδύνατο νὰ θεσπῇ ὡς ὁ τελευ-
ταῖος σπινθῆρ της τῆρας του κληρονο-
μικοῦ πύργου μου, ὑπέκυψα εἰς τὸ ἄλγος
και ἠσθάνθην πικρότερον ἢ ἄλλοτε τὰ
πληγήματα της ἀπαισίας μου εἰμαρμένης.
Ἄλλ' ὅπως, ἐν ἐργηγόρει ἡ ψυχὴ μου
περίπτατο μετὰ λυπηρᾶς ἐπιθυμίας ἐπὶ
τῶν ὑψωμάτων του ἀναφλεγόμενου δρους,
περὶ τῶν καπνίζόντων ἐρεπίων του πύρ-
γου Βυρτεμπεργ, οὕτω και καθ' ὕπνου ὁ
νοῦς μου ἦτο ἐκεῖ προσηλωμένος.

Ὁ Οὐλρίχος ἐσταμάτησεν. Ἐφῆνετο
ὅτι μεγάλη τις εἰκὼν ὄρασιότητι ἐπλήρου
τὴν ψυχὴν του, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ περι-

γράφου, και β) Είς τὰς ἑτέρας προπαγάνδας, *Italo-G, Austriacis και Ράσων*.

Και ὡς πρὸς μὲν τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πολλὰ νὰ εἰπωμεν περιττὰ θὰ ἀποδώσῃ εἰς τοὺς γινώσκοντας τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἐξ ἄλλων μερῶν ἐνταῦθα ὅμως εἰδικώτερον καὶ ὡς μάλλον ἐνδιαφέροντα, εἰπωμεν ὀλίγα περὶ τῆς μοστίχου τοῦ δυστυχῆ ἐκείνου τόπου ληστείας. Ἡ Τουρκικὴ δηλ. κυβερνήσις, ἡ περιθάλπουσα τὴν ληστείαν, ἐσχάτως πρὸς ἐξοικονομῆσιν τοῦ λιμοκτονουμένου πολλαχοῦ τοῦ κράτους περικλυτὸν τακτικὸν στρατόν τῆς, πέμπει κατ' ἀποσπάσματα μέρος αὐτοῦ δῆθεν πρὸς καταδίωξιν τῶν ληστῶν· ἀλλ' ἀντὶ ἐνεργητικῆς καταδίωξέως χρῆζουσιν αὐτοὶ παθητικῶν καταδίωξεων ὑπὸ τῶν φιλησυχῶν κατοικῶν, διότι διερχόμενοι διὰ τῶν χωρίων διαπραττόνται τὰ αἰσχίστα πρὸς συντήρησιν τῶν καὶ οὐδέποτε ἐξέρχονται τῶν χωρίων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀναθεθείσης αὐτοῖς ὑπηρεσίας· πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λόγων μου ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω καὶ νὰ ἀποδείξω ὅτι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Χουσι-πασᾶ (διοικητοῦ Ἰωαννίνων) καὶ ἐντεῦθεν ποτέ! οὐδέποτε! οὐδένα ληστὴν συνέλαβον τὰ πολυβρύλλων τοῦ βέκτου γείτανός μας ἀποσπάσματα.

Πλὴν τούτου οἱ ληζόντες τὸν τόπον λησταίεινε στρατιωτικοὶ ἀπαίδευτοι Τούρκοι, οἱ ὅποιοι ἀ ἀφίεντο ἀκαταδίωκτοι ὑπὸ τῶν ἀληθῶν ληστῶν τῶν τουρκικῶν ἀποσπασμάτων θὰ ἀπεκρούοντο τοῦλάχιστον ὑπὸ τῶν ἐντοπίων χωρικῶν, ἀλλὰ οἱ κακοῦργοι τοῦ Σουλτάνου στρατιῶται οἱ ἐν τοῖς χωρίοις ἀθεμιτουροῦντες, ἐὰν τοῖς γείνῃ ποτὲ παρατήρησις ἐπὶ τῇ αὐθαιρεσίᾳ των, συνοδεύουσι τοὺς δυστυχῆς κατοίκους εἰς τὰς καθύρουσ φυλακάς, διότι δὲν ἐδέχθησαν φιλοφρόνως τὰς ἀνοσιουργίας τῶν ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας! Τώρα μάλιστα ἐσχάτως κατὰ τὰς κρίσιμους στιγμὰς τοῦ ἔθνους ἀφ' οὗ βία ἀγρία στίφη Ἀλβανῶν ἀφώπλισαν πλέον

τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς γέροντας, οὕτως ὥστε δὲν ἔμεινε πλεόν ἐν Ἠπειρωτικῷ οὐδὲ λεπὶς, ἡ δῆμιος τῶν ἀγρίων ἐκείνων ὀρδῶν ἐξίκετο εἰς τὸ ἑπακρον, ὑποχρεουμένων ἀναγκαστικῶς τῶν χωρίων νὰ τρέψωσι καὶ ἐνδύωσι τὸν τακτικὸν τοῦ μεγάλου σουλτάνου στρατὸν καὶ νὰ καταβάλλωσι διπλάσιους φόρους· μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν ἐν τοῖς μεθορίοις συμπλοκῶν εἰς πάντας, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐκ τοῦ διαμερισματος τῶν Κουρέντων δὲν δίδουσι δι' ἐνταῦθα διαβατήρια, ἐκ φόβου μὴ καταταχθῶσιν εἰς τὰ εὐχυνικά, ὡς ἄλλοι οἱ ὅποιοι καταταχθέντες ἐνταῦθα ἔχον τὸ ἀτύχημα νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐπανιδῶσι τὴν γενέτειραν αὐτῶν.

Ἐρχόμεθα δὲ νῦν εἰς τὸ δεύτερον καὶ σπουδαιότερον πάντων εἰς τὰς ἀποτελεσματικὰς ἐνεργείας τῶν ἀνεκαθεν καὶ ἑσσεὶ ὑποβλεπόντων τὸν τόπον.

Γνωστὸν βεβαίως τυγχάνει τοῖς Ἑλλησιν ὅτι πρὸ χρόνων ἐν Ἠπειρῷ ἔχουσιν ἰδρυθῆ κομιτάτα *Italica* καὶ *Austriaca* καὶ οἱ μὲν Ἰταλοὶ δραστηρίως ἐργάζονται ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ καὶ τῇ ἀνω Ἠπειρῷ, οἱ δὲ Αὐστριακοὶ ἐξίκοιτο καὶ μέχρι τῶν Ἰωαννίνων, ὧν τὴν κατὰκτησιν θεωροῦσιν ἀπαραίτητον πρὸς περαιτέρω πορείαν αὐτῶν. Οὗτοι μάλιστα, οἱ δεύτεροι, κατῳρῆσαν διὰ τῶν τετυφλωμένων Τουρκικῶν ἀρχῶν ὅπως καταδιώκονται πάσῃ δυνάμει ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ὅπως αἰατῆσις πτωχῶν κοινοτήτων αἰτούσων τὴν ἀδικίαν τῆς ἰδρύσεως σχολείων (διότι μεθ' ὅλα ταῦτα πτωχαὶ μικραὶ κοινότητες διατηροῦσι σχολεῖα) ἀπορρίπτωνται· ὡς δὲ ἐπιληροφηθῆν τὰ κομιτάτα ταῦτα ἐσχάτως εἶχον προσκαλέσει πολλοὺς πτωχοὺς διδασκαλοὺς, ὅπως ἀφ' οὗ τοὺς ἐκμάθωσι τὴν Γερμανικὴν, τοὺς μεταχειρισθῶσι κατόπιν πρὸς διδασκαλίαν τῆς Γερμανικῆς γλώσσης πρὸς τοὺς Ἠπειρώτας παῖδας. Ἡ φιλοπατρία ὅμως τῶν διδασκάλων ἐκείνων, ἀπηξίωσε

τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνοκτόνων τούτων σκοπῶν ἀντὶ τῆς υπερβόκου τῶν Αὐστριακῶν χρηματικῆς ἀμοιβῆς.

Τὶ δὲ νὰ εἰπωμεν περὶ τῶν πληρέστατα καὶ ἐπιτυχέστατα ἐπιτυχόντων, ἑτι πλεον ἤθελον, Ράσων; Αὐτοὶ οἱ ἐλεήμονες ἀδελφοὶ μας, ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον διὰ τῶν προσηθῶν πρακτόρων των δεξιὰ καὶ ἀριστέρὰ εἰς πόλεις καὶ κώμας ὅπου καὶ ἀν ὑπάρχη—ἔστω καὶ εἰς τὰ μάλλον ἀπόκεντρα μέρη—Ἑλληνικὸς ὀρθόδοξος ναὸς στέλλουσι ὄψα (1) τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι ἱερὰ ἀμφία καὶ σκεύη τῆς Ἐκκλησίας (σημειώσατε δ' ὅτι τὰ τε ἀμφία καὶ τὰλλα σκεύη φέρουσι καθ' ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιπένησαν γράμματα Σλαβικά). Ὅστις δῆποτε δὲ τερεὺς ἡ ἡγούμενος μονῆς αἰτήσεται παρὰ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις διαμενόντων φόβῳ τῶν ληστῶν πρακτόρων ἱερὰ τὰ πράγματα, λαμβάνει ἀνευ πολλῶν δυσκολιῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως πάντοτε νὰ δίδωσιν αὐτοῖς τὰ παλαιὰ ἀμφία καὶ σκεύη, τὰ ὅποια βέβαια εἶνε Ἑλληνικῆς κατασκευῆς. Καὶ ὅμως δι' αὐτῶν ἔχουσι κατακτήσει τὸσον τὰς καρδίας τῶν Ἠπειρωτῶν πάντων, ὥστε δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὡς βεβαίωτατον, ὅτι ἐὰν ποτε ἐτίθεντο ἐν Ἠπειρῷ εἰς ψηφοφορίαν πᾶσαι αἰεττοροκαὶ διὰ καταπληκτικότητος πλειοψηφίας ἤθελον ἐπιτύχει οἱ Ράσοι! Πιστεύονται δὲ ὅτι αὐτοὶ εἶνε οἱ μέλλοντες ἐλευθερωταὶ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν Τούρκων, καὶ ὅτι πάνθ' ὅσα ἀν πράττωσι τὰ πράττουσι ὡς φιλορθόδοξοι καὶ φιλόχριστοι.

Ἀτενίσσατε ὀλίγον, φίλοι τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου, ἀτενίσσατε πρὸς στιγμὴν πρὸς τὴν οἰκτρὰν ταύτην χώραν! Αὕτη εἶνε ἡ εὐαγγέλιος Ἠπειρος, ἡ πατρίς τοῦ περικλυτοῦ Πύρρου, ἡ πατρίς τῶν ἡγεμόνων τῆς Φθίας καὶ τοῦ Ἀχιλλεύου!

Ἐσμ. Ἐβδ. Ἄς τὸ ἴδωσιν, οἱ μὴδ' ὡς πολιτικὴν τούλάχιστον ἀνάγκην ὑποστηρίζοντες τὸ θεσηκευικὸν γῆτρον, ἀλλ' ἐπισήμως ἀγωνιζόμενοι νὰ κατασβέσωσιν αὐτὸ, ἀφίοντες αὐτὰς ἐλευθέρων τὸ στάδιον τοῖς Ἰώσσοις.

Αὕτη εἶνε ἡ μήτηρ τῶν Σουλτανῶν, τῶν Μποτσαρῶν καὶ Τζαβελῶν! Αὕτη τὴν ἀτύχη χάραν ἔχον πατρίδα οἱ Ζάπται, οἱ Ζωσιμαδαί, οἱ Σταυροί, οἱ Καπλάνοι, οἱ Χριστάκιδες—οἱ καθωραίσαντες τὰς μεγαλοπόλεις τῆς ἀηδονοκαλοῦσης ἐλευθέρως καὶ σφριγώσης Ἑλληνικῆς νεολαίας—κατ' ἐλάχιστον ὅμως ἀγαπήσαντες τοὺς καταδυναστευομένους ἀδελφοὺς των! . . . Δυπηθῆτέ τὴν!

Αὐτὰ εἶνε τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Ρωσο-Τουρκικοῦ πολέμου! Αὐτοὶ εἶνε οἱ καρποὶ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τοῦ Βίσμαρκ καὶ τῆς φιλευλευθερίας τοῦ Γλάδστονως!

Αὐτὰ τέλος συμβαίνουσι, τὰ ὅποια εἰς τὰς κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις γίνονται βεβαίως γνωστὰ ὑπὸ τῶν ἐντίμων ἀντιπροσώπων τῆς, ἀλλ' ἴσως θὰ τίθενται καὶ εἰς κτουλάτια κλειστά, τὰ ὅποια εὐχόμεθα τώρα τούλάχιστον νὰ ἀνοίξωσιν.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΝ ΜΙΧ. ΣΙΜΟΣ
Aadhariēs.

Η ΜΑΓΑΔΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΟΛΙΟΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος ἐκ σελ. 398)

Παρ' Ἀθηναίῳ, XIV, 637, 41, μνημονεύεται πρὸς τούτοις καὶ ἕτερον μουσικὸν ἔγχορδον ὄργανον περιεργὸν λίαν διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἐπίνοιον τοῦ εὐρόντος. Εἶνε ὁ καλούμενος *τρίπους Πυθαγόρου* τοῦ Ζακυνθίου. Ἡμάς δ' ἐπιόλιγον ἡ διὰ τὸ ἐργῶδες περὶ τὴν χειροθεσίαν ἡ δι' ἠνδύηποτε ἀλλῆν αἰτίαν. Ἦτο δὲ τοῖονδε πως τὴν κατασκευὴν. Τῶν ποδῶν ἐστώτων ἐπὶ τινος βάσεως εὐστρόφου, τὰς τρεῖς μέσας χώρας τὰς ἀπὸ ποδὸς ἐπὶ ποδᾶ διεστῶσας ἐνέτεινε χορδαίς, ὑπερθεῖς ἐκάστη πῆχυν καὶ κάτω προταρμόσας χορδῶν. Διένειμε δ' ἐκάστην χώρα τὰς τρεῖς ἀρμονίας τὴν τε Δωριστὶ καὶ

Ἐσμ. Ἐβδ. Τὶ γνωστὴ χρονο-στούλα πα.

Λυδιστὶ καὶ Φρυγιστὶ καὶ καθήμενος αὐτὸς ἐπὶ δόφρου μεταστρέφον διὰ τοῦ ποδὸς τὴν βῆσιν εὐστρόφον οὖσαν, μετεχειρίζετο οἰανδῆποτε προυτίμα τῶν ἀρμονιῶν. Φέρεται μάλιστα παρὰ τῶ αὐτῶ ὅτι, ἐὰν τις δὲν ἔβλεπε τὸ γινόμενον, ἀλλὰ μόνον ἤκουε, θὰ ἐνόμιζε ὅτι ἤκουε τριῶν κηριστῶν διαφόρων ἡρμοσμένων. Καὶ τοῦτο τὸ ὄργανον θαυμασθὲν ἰσχυρῶς μετὰ τὸν ἐκείνου βίον ἐξέλειπεν εὐθέως.

Περὶ τινῶν ἄλλων μνημονευομένων ὀργάνων μικροῦ λόγου ἀξίον νομίζομεν περιεργῶν ἵνα διαλαθῶμεν, ἐπειδὴ καὶ οὐδὲν συμβάλλουσι τῷ σκοπομένῳ καὶ τὸν χρόνον μάτην θὰ δαπανησόμεν.

Παρατηρητέον δὲ μόνον ὅτι τὸ γράφον μάγαδιν (βιολὶ ἐξ οὗ τὸ μαγάδιον) ἔχει πλημμελῶς. Τὸ μαγάδιον εἶνε ὑποκοριστικὸν τοῦ *μαγὰς* ὅπερ δηλοῖ τὸ χοροδοτόνιον ἢ τὸν ζυγόν, δὲν παρὰ τῶν δ' ἐκ τῆς μαγᾶδος. Τὰ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ῥηθέντα *βάρβιον* (λαοῦτο ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ *biuto* καὶ *σαμβῆκη* τὸ τουρκιστὶ λεγόμενον *σαντοῦρι*) εἶνε τερατώδη αὐτοσχεδιασματα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀγνοούμεν πῶθεν ἐλήφθη, τὸ δὲ δεύτερον πιθανώτατα θὰ παρήγαγεν ὁ γράφας ἐκ τῆς ὁμοφωνίας τῶν ἐν ἀρχῇ συμφῶνων *σαμβιαντ*—*σαμβύκη*—*σαντοῦρι*! Ὁ παίζων τὴν *σαμβύκην* ἐλέγετο *σαμβυκιστῆς* καὶ θηλ. *σαμβυκιστρια*, οὐχὶ δὲ *σαμβύστρια*, ὅπως ἐγράφη *«σαμβύστριαί τινες»*.

Τὰ περὶ *ἐμπνευστῶν ὀργάνων* ἐρημμένα ὅτι οἱ παλαιοὶ δὲν ἔχον πολλὰ, ὡς ἡμεῖς σήμερον, ἔχουσιν ἀτοπώτατα. Εἶχον καὶ πολλὰ μάλιστα· ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν

Ἐσμ. Ἐβδ. Ἐκ συμπῶσεως παρατήρησαμεν ὅτι καὶ ὁ Ἰβήριος παρερμηνεύσας τοὺς λόγους τοῦ Εὐφορίωνος ἐμάγαδιν μετασκευασθῆναι ὀψέποτε καὶ *σαμβύκην* μετονομασθῆναι νομίζει ὅτι ἡ *σαμβύκη* ἐπειδὴ ἐκαίετο δίχα πλῆκτροῦ ἢτο ἰσοία τῇ νεωτέρᾳ βιολῶν (Τόμ. I. σελ. 306). Ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶνε ἀνάξια τοῦ Βορδίου, ὅστις φαίνεται ὅτι ἠθέλησε νὰ παρασκευάσῃ βιβλίον πρὸς τέρψιν μάλλον ἢ πρὸς μελέτην παρεμβλῶν παντὸς εἶδους μαρολογήματα.

πᾶμπολυ διέφερε τῆς νῦν. Αἱ σάλπιγγες λ. χ., ὧν ἡ χρῆσις ἐν τῇ νεωτέρᾳ ὀρχήστρᾳ θεωρεῖται ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀρεῖ, παρὰ παλαιοῖς δὲν περιλαμβάνετο παντάπασιν ἐν αὐτῇ. Μόνον δ' ἐν πολέμοις καὶ δημοσίοις ἀγῶσιν ἐποιοῦντο χρῆσιν αὐτῶν ἀποκλειομένων ἀπὸ τῆς ἰδιαιτικῆς συνθησίας, τῶν συμποσίων, τῶν ὀρχήσεων κτλ. Περὶ τοῦ θέματος τούτου λίαν περιεργῶν ὄντος νομίζομεν καλὸν νὰ ὁμιλήσωμεν ἄλλοτε ἐν ἐκτάσει, ὡς καὶ περὶ τῆς ὑδραέλειος, ἐπειδὴ πολὺ φοβούμεθα μὴ παρασχωμεν ὄχλον τοῖς ἀναγνώσταις. Ἐπιτηρατῶ μοι μόνον μικρὰ παρατήρησις περὶ τοῦ ῥήματος *αὐλίω*. Ἐπὶ αὐλοῦ δὲ (ἔλεγον) *αὐλίω*. ῤήμα *αὐλίω* οὐδαμῶς ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Πιθανώτατα παρεσῴθη ὁ γράφας ὑπὸ τῶν ἄλλων ῥημάτων, *σαλπικῶ*, *λυρίκῶ*, εἶπε δὲ καὶ *αὐλίω*. Ἀυλίωμοι μόνον γινώσκουσι ἐκ τοῦ *αὐλή*, ὅπερ σημαίνει διατρίβω ἔξω εἰς τοὺς ἀγρούς με ἀγέλας κτλ. Ἐπὶ τοῦ αὐλοῦ λέγεται μόνον *αὐλεῖν*, οὐ περ μνημονεύει καὶ ὁ Πλουδέου ἐν τῷ Ὀνομ. Δ, 67 *αὐλεῖν*, ὑπαυλεῖν, προσαυλεῖν, καταυλεῖσθαι καὶ *αὐλεῖσθαι*, οὐ ποιεῖται μνεῖται ὁ Γαζῆς ἐν τῷ Λεξικῷ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ: *προστάξω νὰ παίξουν τὸν αὐλὸν ἐμπροσθέν μου διὰ νὰ κούσω*.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τάνωτέρω παρατηρούμεν ὅτι ὁ παραβλῶν τὴν μάγαδιν τῷ *βιολίῳ* ἀγνοοῦμεν πῶθεν ὠρμήθη ἢ τί ἔσχε πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἐὰν νῦν βέβαια τὸ ὀξύφθογγον τοῦ ὀργάνου ἐκείνου, τοῦτ' οὐδαμῶς, νομίζομεν, δικαιοὶ τὴν δοξασίαν τοῦ ἀνδρός· διότι δὲν ἦτο μόνον ἡ μάγαδις ὀξύφθογγον ὄργανον ἀλλὰ καὶ ἡ πηκτικὴ ἡ *σαμβύκη* καὶ τὸ φονίκιον, οὐδ' ἐκαίετο ὅπως καὶ τὸ *βιολίον*, ἀλλ' ἐπεκρούετο δίχα πλῆκτροῦ ἢ ἐψάλλετο μόνον τοῖς δακτύλοις. Ἐὰν δ' ἐλάμβανε πρὸ ὀφθαλμῶν οὐχὶ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα τῶν ὀργάνων οὐδὲ τὸν τρόπον τῆς ἐπικρούσεως, ἀλλὰ τὴν παρ' ἀπασὶ τοῖς

γράφῃ διὰ θνητῶν χειλέων. Γλυκεῖα ἡρεμία ἦτο διακεχυμένη ἐπὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ δυστυχῆς πρίγκιπος καὶ λάμπις ἐξαισία ἐξήρχετο ἐκ τῶν ἐστραμμένων πρὸς τὸν οὐρανὸν ὀφθαλμῶν τοῦ. Οἱ παρακαθήμενοι ἐθεώτων αὐτὸν ἐστατικῶι καὶ προσήλουν τὸ οὖς εἰς λόγους, ὅστινες ἐφαίνοντο προσιωνίζοντες αὐτοῖς σπουδαίαν ἀποκαλύψιν.

— Ἀκούσατε τὴν συνέχειαν ἐξηκολούθησεν· ἐβύθιζον τὸ βλέμμα μου εἰς τὴν ὄρανιν τοῦ Νέκαρ κοιλάδα. Ὁ ρύαξ ἔρρεν ὡς ἄλλοτε μὲ τὰ ὄρατα κυναῖ ὑδατὰ του, ἀλλ' ἡ κοιλὰς καὶ τὰ ὄρη μοὶ ἐφαίνοντο μάλλον γελόντα καὶ λαμπρότερα. Τὰ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων δένδρα εἶχον ἐξαφανισθῆ δὲν ὑπῆρχον πλεόν λιμῶνες, μεγάλοι δὲ ἀμπελώνες ἐξετείνοντο πανταχόσε καὶ ἐν τῇ κοιλάδι ἐφαίνοντο δένδρα καρποφόρα καὶ ὄρατοι καὶ ἀναρίθμητοι ἀνθῶνες, παρετήρουν δ' ἐν ἐκστάσει τὸ ὄρατον τοῦτο θέαμα, ὅπερ δὲν ἀπηύδων θαυμάζων. Ὁ ἥλιος ἠκτινοβόλει

περισσότερον, ὁ οὐρανὸς ἦτο ὠραιότερος καὶ καθαρότερος, τὸ πράσινον δὲ χρῶμα τῶν δένδρων καὶ ἀμπελῶν ἦτο πολὺ λαμπρότερον τοῦ συνήθους. Ὅταν δὲ ὑψώσα τοὺς ὀφθαλμούς μου μεθύσκοντας ἐκ χαρᾶς καὶ διηύθυνα τὰ βλέμματά μου ἐκείθεν τοῦ Νέκαρ, παρετήρησα ἐπὶ ὑψώματος πλησίον τοῦ ρύακος μεγαλοπρεπῆς μέγαρον κατοπιζόμενον ἐν τῷ ὕδατι ὑπὸ τὴν λάμπιν τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου. Ἐφαίνετο τῶσον ὄρατον, ὥστε ἡ ἀποψὶς τοῦ καθῆδυνε τὴν ψυχὴν μου. Οὕτε χάνδακας, οὕτε τείχη, οὕτε ἐπάλλεις, οὕτε φραγμοὶ, οὕτε γέφυραι κρεμαστοὶ, ὑπερίμνησκον τὰς ἀρχαίας τῶν λαῶν διαστάσεις καὶ τὴν ἀβεβαίαν καὶ εὐμετάσθητον τῶν θνητῶν τύχην. Καὶ ὅταν ἐκπληκτος ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ἡσυχία ἦτις ἐβασίλευεν ἐν τῇ εἰρηνικῇ κοιλάδι καὶ τῷ ἀνυπερασπίστῳ μεγάρῳ, παρετήρησα περὶ τὰ τείχη τοῦ μεγάρου μου ἐξηφανισθῆσαν.

Ὡς πρὸς τοῦτο τούλάχιστον τὸ ὄνειρόν μου δὲν με ἠπάτα, διότι εἶχον ἴδει τὴν

προτεραιάν πιπτούσας τὰς ἐπάλλεις του καὶ τὸν ἰστόν ἐφ' οὗ τὸ πάλαι ἐκουμάτιν ζεν ἡ σημαία μου. Οὐδένα πλεόν λιθοῦ ἐβλεπέ τις τοῦ Βύρτεμπεργ' ὑπῆρχεν ὅμως ἐκεῖ ναὸς τις μετὰ στύλων καὶ θύλου, ὡς οἱ ἐν Ρώμῃ καὶ Ἑλλάδι ὑπάρχοντες. Ἡρώτων ἐμαυτὸν πᾶς τοῦτο, ἐγένετο τοσοῦτον αἰφνιδίως, ὅτε εἶδον οὐχὶ μακρὰν μου ἀνθρώπου περιβεβλημένους παραδόξον ἐνδυμασίαν καὶ θεαμένους τὴν χώραν. Εἰς ἐξ αὐτῶν πρὸ πάντων ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν μου. Ἐκράτες ὄρατον παιδίον ἐκ τῆς χειρὸς καὶ τῷ εἰδείκυσεν τὴν ὑποκειμένην κοιλάδα καὶ τὰ περὶ ὄρη καὶ τὸν ρύακα καὶ τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας τὰς τε μακρὰν καὶ πλησίον κειμένας. Ἐθεώμην τὸν ἀνθρωπον τοῦτον, ἀνεγνώρισα δ' ἐν αὐτῷ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου Γεωργίου· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν γενεάν μου καὶ ὅτι ἦτο ἐκ τῶν Βύρτεμπεργ. Κατέθη μετὰ τοῦ παιδίου εἰς τὴν κοιλάδα, οἱ δὲ ἄλλοι ἠκούθησαν αὐτὸν ἐξ ἀποστάσεως τινος

μετὰ σεβασμοῦ. Ἐσταμάτησα τὸν τελευταῖον τῆς συνοδείας καὶ τὸν ἠρώτησα τίς ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις ἔδειξε τὴν χώραν εἰς τὸ παιδίον; «Ὁ βασιλεὺς» ἀπήντησεν ἐξακολουθῶν νὰ κατέρχεται τὸ ὄρος.

Ἐ δούξ ἐσιώπησα καὶ παρετήρησα τοὺς ἰπέπτας διὰ βλέμματος ἐταστικῶ ὡσεὶ θαλῶν νὰ ζήτηση τὴν γνώμην των· ἐμειν ἐπὶ πολὺ σιγῶντες, ἐν τέλει δὲ ὁ ἰπότης Λιχτενστάιν ἔλαβε τὸν λόγον καὶ εἶπε:

— Εἶμαι ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν, πολλὰ δὲ εἶδον καὶ ἤκουσα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· διὰ πολλὰ τούτων ἠδύνατο νὰ ἐκπλαγῆ ὁ νοῦς καὶ εἰς πολλὰ ἀνεκάλυπτε τις τὸν δάκτυλον τῆς Θεῆας Προνοίας. Πιστεύσατέ μοι καὶ τὰ ὄνειρα ἔρχονται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, διότι οὐδὲν γίνεται ἐπὶ τῆς γῆς ἀνευ λόγου. Κατὰ τὸν ἀρχαίους χρόνους ὑπῆρχον ὀραματισταὶ καὶ προφῆται. Διατί τάχα καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ὁ πολυεὐπλαγγνος Κύριος νὰ μὴ ἀποστείλῃ ἕνα τῶν ἀγίων του ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπως ἀνοίξῃ

εἰς ἕνα δυστυχῆ καθ' ὕπνον τὰς ζοφεράς τοῦ μέλλοντος θύρας; Ἔστω λοιπὸν πληρεῖς ἐμπιστοσύνης. Οἱ ἐχθροὶ ἐπυρπόλησαν τὸν πύργον σας· ἀπολέσατε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐν δουκάτῳ, τὸ ὄνομα σας ἐν τούτοις δὲν θὰ σεσθῆ καὶ ἡ μνήμη σας δὲν θὰ ἐξαλειφθῇ ἐν τῇ Βυρτεμβέργῃ.

— Βασιλεὺς... εἶπεν ὁ δούξ σκεπτικῶς. Δὲν εἶνε τολμηρὸν ἐκ μέρους μου, καθ' ἣν στιγμὴν ἀναγκάζομαι νὰ ἐξοισθῶ νὰ σκέπτομαι περὶ βασιλείας ἐκ τῆς γενεᾶς μου; Δὲν μὰς ἐμπαίζει ἀρὰ γὰρ ὁ Σατανᾶς οὕτω καθ' ὕπνον ὅπως μὰς ἀπατήσῃ διὰ σκληροτέρου ἔπειτα τρόπου;

— Διατί ν' ἀμφιβάλῃτε περὶ τοῦ μέλλοντος; εἶπεν ὁ Σβάνεμεργ μεσιδῶν. Εἰς τῶν ἐνδόξων προγόνων σας τῶν ἐδρευόντων ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Βυρτεμβέργης ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ ποτε ὅτι οἱ ἔγγονοὶ του θὰ ἐγίνοντο ἡμέραν τινα δούκες καὶ ὅτι ἡ εὐρεῖα καὶ ὄρατα αὕτη χώρα θὰ ἔφερε τὸ ὄνομα δὲ Βύρτεμπεργ; Θεωρεῖσατέ τὸ ὄνειρόν σας, ὡς ἐνδείξιν τῆς

εἰμαρμένης βουλομένης νὰ διαιωισθῆ τὸ ὄνομα σας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ ἐν μακρυσμένῳ μέλλοντι οἱ ἡγμόνες τῆς Βυρτεμβέργης νὰ φέρωσι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς γενεᾶς σας.

— Ἄς ἐλπίσω λοιπὸν, ἀπήντησεν ὁ Οὐλφριχ τῆς Βυρτεμβέργης, ὅτι θὰ ἐπανακτήσωμεν καὶ πάλιν τὸ δουκάτον μας, ὅσον λυπηρὰ καὶ ἀν φαίνεται ἡ εἰμαρμένη μας. Εἶθε νὰ μὴ ἴδωσι ποτε οἱ ἔγγονοὶ μας καιροὺς οἱοὶ οἱ ἰδικοὶ μας εἶθε νὰ λεχθῆ καὶ περὶ αὐτῶν ὅτι εἶνε ἀνατάβλητοι.

— Καὶ πιστοί, εἶπεν ὁ χωρικός τόνισας τὴν λέξιν ταύτην. Ἄλλ' εἶνε καιρὸς, ἀρχῶν μου, προσέθηκεν ἐγειρόμενος, νὰ ἀναχωρήσῃτε. Ἡ ἀγὴ πλησιάζει καὶ πρέπει νὰ διέλθωμεν τὸν Νέκαρ πρὶν φέγη.

Ἠγέρθησαν καὶ ὄπισθησαν. Οἱ ἰπποὶ προσήθησαν· οἱ ἰππῶται ἰππευσαν καὶ ὁ μουσικὸς προεπορεύθη διὰ νὰ τοὺς δείξῃ τὸν δρόμον. Ἡ φυγὴ τοῦ δούκε ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος, διότι ἡ Συμμαχία προσε-

παλαιοί, ἔθνεσι διάδοσιν καὶ διὰ τὸ ἐπίσημον καὶ διὰ τὸ τεχνικὸν καὶ καθόλου διὰ τὸ μουσικὸν ὄψος, ὡς λέγεται σήμερον, ἠδύνατο νὰ παραβάλλῃ τὴν *Lira* ἢ τὴν *κithara* πρὸς τὸ νεώτερον *βιολίον*, ὅπερ διαφέρει μὲν οὐσιωδῶς αὐτῶν καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς κρούσεως καὶ κατὰ τὸ σχῆμα, δὲν διαφέρει δ' ὅμως παντάπασιν ὡς πρὸς τὴν ἀπανταχοῦ παρὰ τῷ παλαιῷ κόσμῳ διάχυσιν, οὐδὲ κατὰ τὸ ὄψος καὶ τὸ μουσικὸν αἰσθημα. Διότι, ὅπως προείπομεν ἀνωτέρω, ἡ *Lira* ἦτο τὸ ὄργανον ὅπερ πᾶς ἐλευθερὸς πολίτης ὤφειλε νὰ μάθῃ, εἴτε διότι τὰ μέγιστα συνεβάλλετο τῇ ἐλευθερίῳ ἀγωγῇ, εἴτε διότι ἔεργετο πλεῖστον τῶν ἄλλων ὀργάνων ἅπερ θεωροῦντο ἴδια *βαναύσων* καὶ *δούλων*, εἴτε διότι ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς παλαιᾶς μουσικῆς, οὕτω καὶ νῦν τὸ *βιολίον* νομίζεται καὶ λέγεται κοινῶς *βασιλεὺς τῶν ὀργάνων* καὶ διὰ τὴν μεγίστην διάδοσιν καὶ διὰ τὸ εὐγενὲς αὐτοῦ καὶ διὰ

ἡ περὶ λύρας καὶ κitharas γνῶμη τοῦ Φρ. Ίωσ. Φιτσίου ἐν τῷ «Mém. sur l'Harm. Sim. des sons chez les Gr. et les Rom.» σελ. 77—86, πάντως εἶνε ἀποδοκιμαστέα. Ὁ διαπρεπὴς οὗτος μουσικολόγος γινώσκων κάλλιστα τὰ τῆς νεωτέρας μουσικῆς, δὲν φαίνεται, ἢ τούλαχιστον δὲν θέλει νὰ φαίνεται, ἐξ Ἰσοῦ ἐπιστάμενος καὶ τὰ τῆς παλαιᾶς, ὡς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφομένων καταδεικνύεται. Οὗτος ὁρμώμενος ἐξ ἀπλῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων μουσικὴ δὲν ἦτο ἐνίσθη μοῖρα πρὸς τὴν ποίησιν, τὴν τραγικὴν καὶ ἐν γένει τὰς καλὰς τέχνας, ἀλλ' ὅτι ἀπλῆ μονοτονία θὰ ἐβασιλευεν ἐν τῇ συναυλίᾳ τῶν ὀργάνων ἐκείνων, κρουομένων κατ' ὁμοφωνίαν ἢ ἀντιφωνίαν δοξάζει περὶ λύρας καὶ κitharas ὅτι τὰ ὄργανα ταῦτα ἦσαν πτωχά, μικρὸν μέλος παράγοντα τῇ βοήθειᾳ τοῦ πληκτροῦ καὶ τῶν δακτύλων καὶ ὅτι πιθανώτατα, εἴ τις παρέβαλλε τὰ ὄργανα ταῦτα πρὸς τὰς μικρὰς πενταχόρδους τῆς Φιλανδίας ἄρπας, τὰς ὑπὸ τῶν ἐγγυωρίων *Kantile* καλουμένας, δὲν θὰ ἠμάρταν. Καὶ οὕτω βαίνων ἐπὶ ὑποθέσεων οἰκοδομῆς μέγα ἐκ πλίνθων οἰκοδομημα, οὐ αἱ βάσεις στηρίζονται ἐπὶ ἀμμάδους ἐδάφους καὶ ἀναμφιλέκτως, ἀνέμου πνεύσαντος ὀλιγον βιαίως, ἄρδην μέλλει νὰ καταρρεύσῃ.

πλείστους ἄλλους λόγους καὶ διότι ἐγγίζει βαθύτατα τὴν καρδίαν καὶ τοῦ ἀμουσότητος καὶ ἀναισθητοῦ, οὕτως εἰπεῖν, ἀνθρώπου.

Δὲν θέλομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ πρόαιῶνος μόλις ἀναφανείς ἢ κάλλιόν τελειοποιηθείς βαρβίτος θὰ καταλάβῃ ποτὲ τὴν ἐπίδοξον ταύτην τοῦ βιολίου θέσιν, ὡς νομίζεται ὑπὸ τινῶν, εἰ καὶ μεγίστης τυγχάνει νῦν ἀποδοχῆς παρὰ τρεῖς πεπολιτισμένους λαοὺς καὶ σχεδὸν εἰπεῖν πάντες οἱ ἐλευθεροὶ τυχεροὶ ἀγωγῆς, ἢ ἡμιτελῶς τὸ ὄργανον τοῦτο τοῦ βιολίου, ὅπερ θεωρεῖται ἤδη τετριμμένον. Δὲν θὰ καταλάβῃ ποτὲ, λέγομεν, τὴν θέσιν αὐτοῦ, διότι ἀεὶποτε τοῦτο εἶνε ἡ ψυχὴ τῆς μουσικῆς ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς συναυλιαῖς ἢτοι τριφθιαῖς, τετραφθιαῖς κλ., καὶ μετὰ πολλῶν μείζονος εὐχερείας δύναται τις νὰ ἐπικρούσῃ ἐπὶ τοῦ βιολίου μαθὼν βέβαια τὸν χειρισμὸν τοῦ ὀργάνου, πανδηῶποτε ἄσμα καὶ τὴν φωνὴν τῶν πτηνῶν καὶ ἄλλων ζῴων φυσικώτατα ἀπομιμηθῇ. Εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι τοῦτο νὰ ἐπιτυγχάνει τις καταβάλων πολλὴν κόπον καὶ ἐπὶ τοῦ βαρβίτου, οὐ ἀκούων τις τὴν φωνὴν παιζομένου, νομίζει ὅτι ἀκούει φωνῆς ἀνθρωπίνης μελωδικωτάτης, ἀνάρθρου μὲν, ἀλλὰ συγκινοῦσας βαθύτατα τὴν καρδίαν διὰ τὸ γοερὸν καὶ θρηνηδὲς ὅπερ ἐκβάλλουσιν αἱ χορδαὶ κρουόμεναι, τὸ ἐμπέπον εἰς καρδίαν μελαγχολικὴν, ἐρώσαν ἢ πάσχουσαν ἀλλ' ὅμως ἢ ἔλλειψις τοῦ βαρβίτου ἐκ τῆς ὀρχήστρας εἶνε μὲν καὶ αὕτη κακὴ, ἀναπληροῦται δ' ὅμως ὑπ' ἄλλου ὁμοίας φύσεως ὀργάνου· τουναντίον δὲ ἡ ἔλλειψις τοῦ βιολίου ἐκ τῆς ὀρχήστρας ἀποβίνει λίαν ἐπαισθητὴ, καὶ ἐὰν ἀναπληρωθῇ, εὐκολώτατα διακρίνεται.

Ὄργανα ὁμοίας φύσεως πρὸς τὸ βιολίον εἶχον οἱ παλαιοὶ; ἀμφιβάλλεται ἢ ἀγνοεῖται. Ὄργανα μετὰ πηχέως (à manche) οἱ παλαιοὶ ἢ τούλαχιστον οἱ Ἑλ-

ληνες νομίζεται ὅτι δὲν εἶχον. Πιθανῶς τὸ *μοιχορδον*, τὸ *τριχορδον* καὶ τὸ *πεντάχορδον* νὰ ἦσαν τοιαῦτα. Ἀλλὰ τὸ *μοιχορδον*, ὅπερ ἦτο Ἀραβῶν τὸ εὐρημα, ὡς λέγει ὁ Πολυδεύκης, ἐν Ὀνομ. Δ. 60—61, θεωρεῖται οὐχὶ ὡς μουσικὸν ὄργανον ἀλλὰ μάλλον μαθηματικὸν καὶ ἰδιῶν τῶν Πυθαγορείων¹. Ἐπειτα τὸ *τριχορδον*, ἦτο ὄργανον Ἀσσυριακόν, ὅπερ λέγεται καὶ *πανδοῦρα* ἢ *φανδοῦρα* καὶ κατεσκεύαζον αὐτὴν κατὰ τὸν Ἀθηναῖον ἐν Δαιπν. IV, 184, 82, οἱ Τρωαλοῦται ἐκ τῆς ἐν θαλάσῃ φουμένης δάφνης. Καὶ τὸ *πεντάχορδον*, ὅπερ πολλὴν ὑποψίαν παρέχει μήπως ἐπαίετο ὁμοίως ὅπως καὶ τὸ βιολίον. Διότι περὶ αὐτοῦ λέγει ὁ Πολυδεύκης, Δ. 60: «πεντάχορδον Σκυθῶν μὲν τὸ εὐρημα, καθήκτο δ' ἡμῶν ὁμοδοῦροις, αἰγῶν δὲ χηλαὶ τὰ πληκτρα». Ἀλλὰ περὶ τούτου τὰ δέοντα θὰ ἐξετάσωμεν ἐν οἰκιστέρῳ τόπῳ. Παρ' Ἀθηναίῳ τε καὶ Πολυδεύκει Δαιπν. IV, 183, 81, Ὀνομ. Δ. 59 ἀναφέρεται καὶ ἕτερον ἔγχορδον ὄργανον ὀνομαζόμενον *σκινδαψός* περὶ τούτου ὁ πρώτος λέγει ὅτι εἶνε *τετράχορδον* ὄργανον, κατὰ τὸν παρῶδον Μάτρωνα² λέγοντα:

Οὐδ' ὑπὸ πασσαλόφιν κρέμασαν, ὅτι περ τετάρτου σκινδαψὸς τετράχορδος ἀνηλακᾶτοιο γυναικός. Ὁ Γεβαίτης μνημονεύσας τοῦ χωρίου ὑποψιάζεται μήπως ἦτο μετὰ πηχέως³.

Περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ βιολίου διάφοροι ὑπάρχουσι γνώμαι, ἄλλων μὲν ἀπαδεχομένων παλαιότατον τὸ ὄργανον, ὃν Ἀραβῶν τὸ εὐρημα, ἄλλων δὲ βεβαιούντων ὅτι ἔλακε τὴν καταγωγὴν ἐκ τῆς Δύσεως καὶ εἶνε Ἰσπανῶν τὸ εὐρημα. Ὁ

¹ Εἰκόνα τούτου παραδοξὸν κατὰ τάντίγραφο παρῆται ὁ Βέρβιος (Bessai Sur la Mus. T. I. σελ. 224) ἀλλὰ περὶ βεβαιότητος τούτου οὐδὲν λέγομεν.
² Ἡκμάσει περὶ τὰ 330 π. Χ' (Γεβ.).
³ Hist. et. Theor. de la Mus. de l'ant. T. II. σελ. 249, ἐπισημ. 1'

¹ Ἰδε Βέρβ. Essais sur la Mus. σελ. 309 καὶ ἐξ,

παθεὶ διὰ παντός μέσῳ νὰ συλλάβῃ αὐτὸν, ὅπως φθάσῃ εἰς δρόμον διὰ τοῦ ὁποίου νὰ δυνηθῇ ἀσφαλῶς νὰ διαφύγῃ τοὺς ἐχθροὺς του, ἦτο ἠναγκασμένος νὰ διέλθῃ ἀπαξ ἔτι τὸν Νέκαρ. Καὶ ἡ διάβασις αὐτῆ δὲν ἦτο ὀλιγώτερον κινδυνώδης. Ραγδαία βροχὴ εἶχεν ἐξοχώσει τὸν ῥυακὰ, δὲν εἶφαίνοτο δὲ δυνατόν νὰ διέλθῃ τις ἐπιπτος. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς γέφυρας ἦσαν κατὰ μέγα μέρος κατελιγμένα ὑπὸ στρατευμάτων τῆς Συμμαχίας. Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης εἶπε μάλιν ἐξ ἀσφαλῶν ἀνθρώπων ὅτι ἡ γέφυρα Καίγην ἦτο εἰς ἔτι ἐλευθερά· ἀναμφιβόλως δὲν εἶχον λάθει τὸν κόπον νὰ τὴν καταλάβωσι, διότι ἔκειτο πολὺ πλησίον τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἐσλιγαν καὶ τοῦ ἐχθρικοῦ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃσιν ὅτι ὁ δούξ θὰ διήρχετο αὐτόθεν. Ἡ ὁδὸς αὕτη ἐφαίνετο λοιπὸν, ἔνεκα τοῦ μεγάλου κινδύνου ὃν παρουσίαζει, ἡ μείζονα παρέχουσα τὴν ἀσφάλειαν. Ὁ Οὐλρίχος ἐξέλεξε αὐτὴν, πάντες δ' οἱ ἄλλοι ἠκολούθησαν αὐ-

τὸν ἐν σιγῇ καὶ μετὰ προφυλάξεως πρὸς τὸν Νέκαρ.

Διευθυνθέντες πρὸς βορρᾶν ἐξῆλθον τοῦ δάσους καὶ ἐφθάσαν εἰς τὴν πεδιάδα ἢ ἠὼς προσήγγιζεν ἤδη εἰς τὸν ὄριοντα. Ἐρχομτες πρὸ αὐτῶν καλλιτέραν νῦν ὁδὸν ἔδραμον ταχύτερον καὶ μετ' ὀλίγον εἶδον λάμποντα τὸν Νέκαρ. Ἐπλησίαζον ἤδη εἰς τὴν μεγάλην γέφυραν, ὅτε ὁ Γεώργιος στραφεὶς παρετήρησεν ἀκόσπασμα ἰππικῶ ἐρχόμενον ὀπισθεν του. Εἰδοποίησεν ἀμέσως τοὺς συντρόφους του ὅτινες ἤρχισαν νὰ παρατηρῶσιν ἀμέσως μετὰ προσοχῆς τὸ ἀκόσπασμα τοῦτο, ὅπερ συνέκειτο ἐξ εἰσοσι πάντε περιπυ ἰππέων καὶ ἐφαίνετο ἀνήκον εἰς τὴν Συμμαχίαν, διότι οἱ στρατιῶται τοῦ δουκὸς εἶχον διασκορπισθῆ καὶ δὲν ἐβάδιζον κατὰ σώματα τακτικᾶ.

Οἱ ἰππεῖς προύχωρον ἤρμχ χωρὶς νὰ φαίνωνται προσέχοντες εἰς τὸ μικρὸν τοῦ δουκὸς στρατιωτικὸν σῆμα. Ἡ φρόνησις ἀπῆτει οὐχ ἦττον νὰ φθάσωσιν ὡς τάχι-

στα εἰς τὴν γέφυραν, ὅπου δισταυροῦντο τρεῖς ὁδοί, πρὶν καταληφθᾶσι καὶ ἐρωτηθῶσιν ὑπὸ τῶν ἰππέων. Ὁ μουσικὸς προηγήθη καὶ ἐπετάχυνε τὸ βῆμα, ὅσον ἠδύνατο. Ὁ δούξ καὶ οἱ ἰππῶται ἠκολούθησαν αὐτὸν τροχάδην καὶ ὅσον ἀπεμακρύνοντο τόσοῦτον ἀνεκουφίζετο ἡ καρδιά των, ὅχι διότι ἐφοβοῦντο διὰ τὴν ζωὴν των, ἀλλὰ διότι ἔτρεμον διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Οὐλρίχου.

Εἶχον φθάσει εἰς τὴν γέφυραν καὶ διήρχοντο ἤδη αὐτὴν, ἀλλὰ μόλις ἐφθάσαν εἰς τὸ μέσον τοῦ ὑψηλοῦ τόξου, δώδεκα ἄνδρες, ὀπλισμένοι διὰ λογχῶν, ξιφῶν καὶ πυροβόλων ἐξῆλθον ὀπισθεν τῆς γέφυρας καὶ κατέλαβον τὴν ἐξοδον. Ὁ δούξ βλέπων ἑαυτὸν ἀνακαλυφθέντα, ἔνευσεν εἰς τοὺς συντρόφους του νὰ ὀπισθοχωρήσωσιν. Ὁ Λιχτενστάιν καὶ Σβάνερπεργ, οἱ τελευταῖοι τῆς συνοδείας ἔστρεψαν τοὺς ἰππους των· ἀλλ' ἦτο ἤδη ἄργά, διότι οἱ ἰππεῖς τῆς Συμμαχίας, οἵτινες ἠκολούθησαν ἐξόπισθεν αὐτούς, ἐδραμὸν καλπα-

Φετίσιος¹ ἀποδοκιμαζὼν τὴν πρώτην γνώμην ἀποφαίνεται ὅτι παρὰ τοῖς Ἀνατολικῶς ἔθνεσι μετὰ τῶν παλαιῶν ὄργανων δὲν ὑπῆρχον, οἷον βιολίον, βιόλα κττ., καὶ ὅτι οἱ Ἕλληες μετέδωκαν ἐκείνοις τὴν χρῆσιν τοῦ τόξου παραλαβόντες τὸ *Luth* καὶ τὸ *Violon*. Ὁ Δουκάκιος² λέγει ὅτι εἶνε ἡ παλαιὰ *βιόλου* ἢ *βιόλα*: *Vitula, vidula, viella, instrumentum musicum, nostris Violle et violon dictum est*.

Περαινοῦντες τὸν λόγον παρατηροῦμεν ὅτι προκρίνομεν νὰ ὀνομαζῆται τὸ *violino* ἢ *violon*, *violon*, ὁ δὲ παλαιὸν *βιολιστής* καὶ τὸ ῥῆμα *βιολίζεσθαι*, οὐχὶ δ' ὅπως ὀνομασθῆ *τετράχορδον*, κατὰ τὸ *μοιχορδον*, *τριχορδον*, *πεντάχορδον*, ἐπειδὴ τοιοῦτον εἶνε καὶ ἡ *βιόλα* (*viola*, *quinto*, *alto*), τοιοῦτον καὶ ὁ βαρβίτος (*violoncello*) καὶ μέχρι πρὸ μικροῦ τὸ *contrabasso*, οὕτω δὲ φέρεται καὶ παρ' ἄσασιν. Ἐπιτυχῆς λίαν εἶνε ἡ κατ' ἀναλογίαν ὀνομασία τοῦ *violoncello* βαρβίτος, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν αὐτῶν ἢ εἰς ἐλαφρᾶν καὶ βαρῆσαν ὑποδιαίρεσις. Καὶ ἐλαφρᾶν μὲν ἐκάλεσαν τὸ *violoncello*, βαρῆσαν δὲ τὸ *contrabasso*. Τελευταῖον δ' ἐπισήμειομεθα ὅτι ἠρθότερον εἶνε νὰ λέγηται ὁ βαρβίτος καὶ οὐχὶ ὁ βαρβίτος.

¹ Ἐγράψεν ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἰουλίου 1886, ΘΕΜΙΣΤ. ΠΟΥΚΡΑΤΗΣ

ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ

(Συνέχεια ἰδε σελ. 387).

Δέκατος ὄγδοος αἰών. Ἡδὴ μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν περιηγητῶν τοῦ ἸΗ' αἰῶνος· πρὸ τούτου ὅμως ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν ἐν τῇ σειρά τῶν περιηγητῶν τοῦ ἸΖ' αἰῶνος τοὺς ἐξῆς, περὶ ὧν δὲν ἠδυνήθημεν εἰσεῖν νὰ εὐρωμεν ἐπαροχῆς πληροφορίας. Οὗτοι

¹ Biogr. des Mus. Tόμ. I; σελ. LXVII.
² Du Cange. Glossar. Med. et inf. latin. (1710).

λοιπὸν εἰσίν: α') ὁ Du Loir (1654) συγγραφέας *voyage du Levant*; β') ὁ Poulet (1668) συγγραφέας *nouvelles relations du Levant*; γ') ὁ Rando!ph (1687) συγγραφέας *The present state of the islands of the archipelago*; δ') ὁ Albrizzi (1687) συγγραφέας *Esatta notitia del Peloponeso*; ε') ὁ Magni (1674) συγγραφέας *Relatione della cita d'Atene colle provincie dell'Attica*; Focia, Beozia et Negreponte, ζ') ὁ Dandini συγγραφέας *a voyage to mount Libanus and description of Candia, Nicosia, Tripoli etc.* ζ') τὸν Piacenza Fr. συγγραφέαντα *L'Egeo redivivo, ossia chronographia dell'archipelago della Grecia*, καὶ η') ὁ Mirabal γράφας *Voyage d'Italie et de Grèce*.

Ἡδὴ μεταδόμεν εἰς τὸν ΙΗ' αἰῶνα. Πρῶτον ἀπαντῶμεν τὸν περιηγητὴν Vandeyk F. (1700) γράψαντα *Catastico ordinario che segue il disegno del territorio di... dal quale prendere il nome la provincia, fatto d'ordine dell'Illustrissimo et Eccellentissimo Signor F. Grimani, pror general dell'armi in Regno, l'anno 1700, da F. Vandeyk, ingegnere publico*.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ἢ Ἐνετικῆ Δημοκρατίας, διέταξε τὸν γενικὸν διοικητὴν τοῦ στρατοῦ Fr. Grimani, νὰ καταστρώσῃ τὸ κτηματολόγιον τῶν ἐν Ἑλλάδι κτήσεών τῆς. Τὸ κτηματολόγιον τοῦτο ἔγραψεν ὁ Vandeyk, ὅστις δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τοπογραφικὰς καὶ γεωγραφικὰς παρατηρήσεις, ἀλλ' ἀναφέρει καὶ περὶ τῶν μνημείων. Ἐκάστη τῶν περιγραφῶν φέρει τὸν ἀνω τίτλον, εὐρηται δ' ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Βενετίας. (Bl. Bulletin de Correspondence Hellénique. "Et. Δ'. Μάρτ. Ἀπρίλ. 1880, III-IV.

Τὸν Dapper Olfert (1703) γράψαντα *Description exacte des iles de l'Ar-*

chipel, et de quelques autres adjacentes; dont les principales sont Chypre, Rhodes, Candie, Samos, Chio, Negrepon, Lemnos, Paros, Delos, Patmos, etc. Amsterdam.

Ὁ Δάππερ ἦτο Φλαμανδός, ἀν δὲ καὶ οὐδέποτε ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα, ὡς ὁ ἴδιος μαρτυρεῖ ἐν τῷ προλόγῳ του, ἀλλ' ἐξ ἄλλων περιηγήσεων ἀρυσθεὶς ἔγραψε ταύτην καθὼς καὶ τὴν εἰς Ἑλλάσσονα Ἀσίαν, Ἀραβίαν, Περσίαν κτλ. περιήγησίν του, θεωρεῖται μόνον τοῦτο ὡς λίαν ἀκριβὴς, καὶ συχνάκις ὑπὸ τῶν περιηγητῶν μνημονεύεται. Ἰδοὺ τί ὁ Lacroix «Iles de la Grèce» σ. 1 σημ. λέγει περὶ αὐτοῦ: «Nous nomerons ici une fois pour toutes le livre du Dapper, vieux ouvrage plein de bons renseignements».

Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετεφράσθησαν πολλὰ τοῦ συγγραμμάτος του μέρη, τὸ μὲν περὶ Κρήτης, ὑπὸ Μ. Βερνάρδου, τὸ δὲ περὶ Σάμου ὑπὸ Μ. Πυργίου, ὑπὸ τοῦ ἐξῆς τίτλου:

— Ἀκριβὴς περιγραφή τῆς Κρήτης μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὴν Φλαμανδικὴν εἰς τὴν Γαλλικὴν διάλεκτον κατὰ τὸ 1703 παρὰ τοῦ Δ. Ο. Δάππερ Μ. Δ. ἐν ἡ προστέθη καὶ τὸ νομισματολόγιον αὐτῆς ἐκ τῶν τοῦ Μιονέτου μεταφρασθέντα καὶ ἐκδοθέντα παρὰ τοῦ Μ. Βερνάρδου τοῦ Κρητὸς ἐν Ἀθήναις 1836.

— Περιγραφή τῆς νήσου Σάμου μετὰ τῆς ἱστορίας αὐτῆς, συγγραφεῖσα μὲν Φλαμανδιστὴ ὑπὸ Δακπέρου, μεταφρασθεῖσα δ' ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Μ. Πυργίου. Ἐν Σάμῳ 1871.

Ὁ Sonnini λέγει περὶ τοῦ συγγραμμάτος του: «Ouvrage d'un géographe qui décrit ce qu'il n'a pas vu, et seulement en copiant ce que d'autres en avoient écrit avant lui».

Τὸν Lucas Paul (1712) γράψαντα «Voyage dans le Levant, la Grèce l'Asie mineure et l'Afrique. Paris

ζοντες καὶ κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐφθάσαν καὶ κατέλαβον τὴν εἰσοδον τῆς γέφυρας.

Ἦτο βαθύ ἀκόρη σκότος, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνωσι τὸν ἐχθρόν, ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνον οὕτως νὰ καταδείξῃ τὰς ἐχθρικὰς αὐτοῦ προθέσεις.

— Παραδοθῆτε, δούξ τοῦ Ἐδιμβούργου, ἀνέκραξε φωνὴ τις, ἥτις δὲν ἐφαίνετο ἀγνωστος εἰς τοὺς ἰππεῖς. Ὡς βλέπετε δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ διαφύγητε.

— Ποῖος εἶσαι σύ, ὅστις πιστεύεις ὅτι ὁ Βύρτεμπεργ θὰ παραδοθῇ εἰς σέ; ἀπήνησεν ὁ Οὐλρίχος μανιωδῶς γελῶν καὶ οὐρανὸν τὸ ξιφὸς του. Οὐτε ἰππον ἔχεις: εἶσαι ἰππότης;

— Εἶμαι ὁ δόκτωρ Κάλμος, ἀπήνησεν ἡ αὐτὴ φωνὴ καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς πληρώσω ὅλα τὰ καλά, ὅσα μοι προσεφέρατε. Εἶμαι ἰππότης. Μὲ ἐκάματε σεις ἰππότην τοῦ δνοῦ· ἀλλ' εἰς ἀνταλλαγὴν θὰ σᾶς κάμω καὶ ἐγὼ ἰππότην ἀνευ ἰππου. Κατέλαθετε, σᾶς λέγω, ἐν ὀνόματι

τῆς ἐνδόξου Συμμαχίας.

— Ἰωάννη, τραβήξου, εἶπεν ὁ δούξ, διὰ φωνῆς πνιγομένης, εἰς τὸν μουσικόν, ὅστις παρενέβη μὲ τὸν πέλεκυν εἰς τὰς χεῖρας μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ δόκτωρος· στάσου κατὰ μέρος. Σεῖς, φίλοι μου, ἔλαθετε πλησίον μου καὶ ἄς ὀρμήσωμεν ὅλοι κατ' αὐτῶν συγχρόνως· ἴσως θὰ ἐκβιάσωμεν τὴν δίοδον.

Ἀλλὰ μόνος ὁ Γεώργιος ἤκουσε τὴν διαταγὴν ταύτην τοῦ δουκὸς, διότι οἱ δύο ἄλλοι ἰππῶται εἶχον καταλάβει ἀπὸ 10 βηματίων τὴν εἰσοδον τῆς γέφυρας καὶ ἀνθίσταντο ἤδη εἰς τοὺς ἰππεῖς τῆς Συμμαχίας, οἵτινες εἰς μάτην προσεπάθησαν ν' ἀπαλλαχθῶσι τῶν δύο ἰπποτῶν, ὅπως φθάσωσι μέχρι τοῦ δουκὸς. Ὁ Γεώργιος προσήγγισε στενωπὸς εἰς τὸν Οὐλρίχον καὶ ἠθέλησε νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ δόκτωρος καὶ τῆς ἀκολουθίας του, ἀλλ' οἱ ψιθυρισμοὶ τοῦ δουκὸς δὲν διέλαθον τὸν Κάλμον.

— Ἐμπρός! στρατιῶται, εἶπε, πρέπει νὰ συλλάβητε ζῶντα ἢ νεκρὸν τὸν ἀνθρω-

πον μὲ τὸν πράσινον μανδύαν.

Προὔχωρσε μετὰ τῶν μισθοφόρων κα ἐπετέθη πρῶτος. Ὁ μακρὸς βραχίων του ἦτο ὀπλισμένος διὰ μακρᾶς λόγχης. Ὑψώσεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ Οὐλρίχου καὶ ἀναμφιβόλως ὁ δούξ θ' ἀπάλλυτο μὴ διακρίνας ἐν τῷ σκότει τὸ κτύπημα, ὅπερ διηυθύνετο κατ' αὐτοῦ, ἐὰν ὁ Ἰωάννης δὲν προελάμβανε τὸν δόκτωρα, διότι ἐν φ οὗτος ἐζήτηε νὰ ἐμπήξῃ τὴν λόγχην εἰς τὸ στήθος τοῦ δουκὸς, ὁ πέλεκυς τοῦ μουσικοῦ διέσχισε τὴν κεφαλὴν του. Ὁ Κάλμος ἔπεσον ἐκτάθην καὶ βέγγων ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀκολουθίας του, οἵτινες ἔμειναν ἐνεοί. Ὁ χωρικός ἐφαίνετο φοβερός μαχητής, διότι ὁ πέλεκυς του ἐσφύριζεν εἰς τὸν ἀέρα καὶ χειρίζετο αὐτὸν ὡς κάλαμον. Ὑπεχώρησαν βήματα τινα. Ὁ Γεώργιος ἐποφελήθη ἐκ τῆς στιγμῆς ταύτης ὅπως ἀσπασάσῃ τὸν πράσινον μανδύαν ἐκ τῶν ὤμων τοῦ δουκὸς καὶ τὴν βίβη εἰς τοὺς ἰδικούς του. Τῷ εἶπε συγχρόνως μεγαλοφώνως νὰ κεντήσῃ τὸν ἴα-

Έγεννήθη τὸ 1664 ἐν Rouen τῆς Νορμανδίας. Ἀπὸ τοῦ 1699—1704 ἐπισκέφθη τὴν Ἀνατολήν, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἑλλάσσονα Ἀσίαν, συλλέξας πλείστα νομίσματα καὶ ἄλλας ἀρχαιοτάτας διὰ τὸ σπουδαστήριον τοῦ βασιλέως. Ἐν ἔτει 1714 καὶ 1723 ἐπισκέφθη ἐκ νέου τὴν Ἀνατολήν καὶ τὴν Ἰσπανίαν, ἀπέθανε δ' ἐν Μαδρίτη τὸ 1737. Αἱ περιηγήσεις του δημοσιευθεῖσαι εἰς 7 τόμους εἰσὶν διασκευαστικαί, ἀλλὰ ῥομαντικαὶ καὶ ἀπίθανοι. Ὁ Σατωβριάνδος ἐκπλήσεται διὰ τὴν ὑπόληψιν ἧς ἀπολαύει παρὰ τοῖς περιηγηταῖς ὁ Paul Lucas, ἐνῶ περιγράφει μύθους καὶ τερατολογήματα.

(Ἐπεται συνέχεια).

Α.Α. Κ.

Η ΑΔΕΛΦΗ ΜΑΡΘΑ

(Ἐπιγραφή 131 σελ. 301)

Ἡ σκάπανη τοῦ ἔρευνητοῦ ἀπεκάλυψε μέρος τοῦ ἀψύχου κόσμου, τοῦ ὑπὸ τὴν γῆν τῆς Δήλου τεθαμμένου! Τὸν ἐθεώρησα περιούσιον, καὶ ἐπὶ τῶν ἐρείπων του καθεστῆς, ἐμελέτησα ἐπὶ τοῦ προσκαίρου καὶ ἀσταθοῦς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ποίαν ἄλλην ἀφετηρίαν τῶν πενήθιμων μελετῶν μου ἠδύναμην κάλλιον, νὰ ἐπιτύχω; Συντετριμμένα, ἀμορφα, ἀλλ' ἀγέρωχα ἔτι κατακείμενα ἀτάκτως ἐπὶ τῆς γῆς τὰ μάρμαρα τῶν ναῶν, φέρνοντα εἰσέτι τὰς γλυφάς, δι' ὧν ἐνεφύσησε ζωὴν εἰς τὸν λίθον ὁ Ἕλληνας καλλιτέχνης. Ἐρείπια μεταγενεστέρου κόσμου κατακείμενα ἐπὶ τῶν ἐρείπων παλαιότερου. Παρὰ τὸ βάθος μικρᾶς λεκάνης, ἔγγυς ναῶν καὶ οἰκῶν ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς,

Ἦν ὁ Σθένης ἐπισκέφθη τὴν Δῆλον, ἀνασκαφαὶ δὲν εἶχον γείνει ἐν τῇ νήσῳ, ἀρξάμεναι πολλὰ ἐπὶ βραύτερον καὶ οὕτω περατωθεῖσαι. Ἡ μνηστὴ τῶν ἀνασκαφῶν, οἱ φαίνονται σήμερον, εἶναι ἀναχρονισμὸς, δὲν ἀκρίβη ἐπιεικῶς ὁ ἀναγνώστης.

φαίνεται ἡ οἰκία πλουσίου Ῥωμαίου ἐντελῶς ἀποκαλυφθεῖσα διὰ τῆς ἀνασκαφῆς. Τὸ ψηφιδωτὸν δάπεδον τοῦ προδόμου στολίζουσι ψηφιδωτοὶ δελφίνες, ἀριστὰ ἐξειργασμένοι καὶ θαυμασιῶς διατηρούμενοι. Κάτωθι ἀπλοῦται ὑπόγειος εὐρετὰ δεξαμενὴ τηροῦσα ἔτι τὸ ὕδωρ τὸ συλλεγὲν δεῖ ὁ Ῥωμαῖος πατρίκιος κατόικει ἐκεῖ. Ὁ βωδὸς ἤχος, δὲν ἀπέτελεσε λιθάριον ριφθὲν εἰς τὴν δεξαμενὴν διὰ τινος ὀπῆς, ἦτο ἡ μόνη κίνησις καὶ ἡ μόνη ζωὴ, ἦν ἤκουσα, ὅτε ἀνασκεκλιμένος ἐπὶ τοῦ μωσαϊκοῦ, καὶ τοὺς κίονας τοῦ προδόμου θεωρῶν, ἀνελογίζομην ὅσοιον θορυβῶδες ἐντεκνήριον φίλων ὑπῆρξεν ἡ οἰκία αὕτη τοῦ πλουσίου Ῥωμαίου, πόσος κόσμος συνήχθη ἐκεῖ, ποῖαι δέσποιναι ἐχαλάρωσαν ἐδῶ τὰς πόρπας τῆς χλαίνης εἰς τὴν ἐσπερινὴν αὐρανὸν καὶ τὰ παίγνια τῆς διανοίγουσαι τοὺς κόλπους, πόσοι δούλοι συνωστίσθησαν, ποῖα συμπόσια, ποῖαι τελεταί, καὶ πόσαι ἀπολαύσεις ἠδύπαθεῖς ἐξευλίχθησαν ἐκεῖ, ὅπου ἡ σιωπὴ βασιλεύει τώρα, καὶ τραχὺς αἰπὸλος ἀπλοῦται μακαρίως εἰς τὴν θέσιν, ὅπου ἀνέκλινε τὸ σῶμα αὐτῆς ἀγέρωχος δέσποινα τῆς Ῥώμης καὶ προπύτης πατρίκιος. Τῶν ἐρείπων ἡ θεὰ δαμάζει, Λυσίμαχε, τὴν ἀλαζονείαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπὶ τίνι νὰ κομπᾶς;.. Καὶ ἐὰν τὰ ἔργα τῶν μεγάλων θνητῶν καὶ τῶν μεγάλων λαῶν τοιαύτην ὑφίστανται τύχην, ἐπὶ τίνι δύναται νὰ καυχήσῃ ὁ κοινὸς ἀνθρώπος, ὁ οὐδὲ τὴν ἐπαύριον κἂν τοῦ θανάτου δυνάμενος νὰ μνημονεύσῃ;

Παρὰ τὰ ἐρείπια τῶν διαφόρων χρονικῶν περιόδων καὶ ἐποχῶν, βλέπει τις καὶ ἐπιγραφὰς καὶ ὀνόματα, καὶ χρονολογίας ἀναμνησκούσας ξένα ἦθη, καὶ χρόνους κατακτήσεων καὶ ἐπιδρομῶν. Τῶν ἀνθρώπων ἡ ματαιότης ἀναζητεῖ τὴν ἀθανάσιαν συνάπτουσα ἀσημα ὀνόματα μετὰ τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιοτάτης τέχνης καὶ τῆς κλασικῆς. Ἐπὶ τοῦ βάρθου ἔνθα ἠγείρετό ποτε ὁ κολοσσαῖος μονόλιθος, ὁ

τὸν Ἀπόλλωνα ἀντιπαριστῶν, εἶδον τὰ ὀνόματα τῶν ἐπισκεφθέντων τὴν νῆσον πρὸ τριῶν καὶ δύο αἰῶνων. Ἀνένυσσα καὶ παρηλθὼν. Ἐκεῖ που παρὰ τὸν νεώτερον ἀλλ' ἐπίσης ἀρχαῖον κἂν τοῦ Ἀπόλλωνος ἠγείρετο ἄλλοτε τὸ θαῦμα ἐκεῖνο τοῦ βωμοῦ, τὸ κινεῖν εἰς ἐκπληξιν τοὺς εὐσεβεῖς ἐπισκέπτας τῆς νῆσου. Ἦτο ὁ κερατίνος βωμὸς δὲν τὰ κέρα παντοίων κερασφόρων ζῶων μετὰ τέχνης καὶ καλαισθησίας συμπεπλεγμένων εἶχον ὑψωθῆ εἰς βωμόν. Ἡ παράδοσις ἀρνεῖτο ὅτι τὰ κέρα τῶν ἐπὶ τοῦ Κύνθου βοσκουσῶν αἰγῶν, εἰς ἃς τὰ βέλη τῆς Ἀρτεμίδος ἐπέφερον ταχὺν θάνατον, εἶχον ἀποκλειστικῶς χρησιμεύσει καὶ διατεθῆ πρὸς κατασκευὴν τοῦ περιέργου καὶ θαυμαστοῦ ἐκείνου θυσιαστηρίου. Πρὸ τῆς ἐπαρκείας τῶν μνημείων ἄτινα ἔχω πρὸ ἐμοῦ, ἀφίνα τὰς ἀνωτάτας μυθικὰς σφαιράς, καὶ μετὰ πλῆρη τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἀναμνήσεων πραγματικῶν, διατρέχω τὸν εὐρὺν χῶρον τῶν ἀνασκαφῶν, καὶ θαυμάζω τὸ θέατρον, τὸ στάδιον, τοὺς ναοὺς, τὴν ἀπειρίαν τῶν βωμῶν, τῶν κίωνων καὶ τῶν συντετριμμένων ἀναγλύφων. Πόσα μάρμαρα, Λυσίμαχε, καὶ ποῖα τέχνη καὶ ζωὴ ἐμφυσήθη εἰς τὸν λίθον! Ἀφοῦ σήμερον τὰ ἐρείπια τῆς Δήλου ἀποσπᾶται κραυγὴν θαυμασμοῦ, διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ ἄλλος διὰ τὴν καταστροφὴν, ποῖα θὰ ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἢν θὰ ἔβαλεν ὁ ἐπισκέπτης τῶν νέων χρόνων ἂν ἦτο δυνατόν νὰ θεωρήσῃ τὴν Δῆλον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῆς ἀκμῇ, μετὰ ἀκεραίου τοὺς ναοὺς τῆς, καὶ τὰς κόρας τῆς Δήλου, ἀγούσας τὰς τελετὰς τῶν Θεῶν ὧν κοίτης ἐγένετο ἡ ἔρημος σήμερον νῆσος; Ἀφοῦ αἱ Κυκλάδες πᾶσαι ἐσώλησαν τῆς Δήλου τὰ ἱερά, ἀφοῦ βάρβαροι ξένοι συνέτριψαν ἄλλοτε καὶ ἀπήγαγον ἐπιγραφὰς καὶ ἀνάγλυφα, ἀφοῦ εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἐγγύς νῆσον ἀνευρίσκονται καὶ σήμερον ἔτι, ὡς μαρτύριον τῆς δρωσεως, μάρμαρα καὶ κίονες Δήλιοι, ἐπῆλθε

πον του καὶ νὰ ὀρμήσῃ ἀνωθεν τῆς γεφύρας. Ὁ δούξ ἔρριπεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν ὀρηκτικῶν ὕδατων τοῦ Νέκαρ καὶ ἔπειτα ὕψους τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐφαίνετο ὅτι οὐδὲν ἄλλο μέσον σωτηρίας ὑπελείπετο αὐτῷ καὶ προὔτιμα νὰ διακινδυνεύσῃ διὰ κινδυνώδους ἀλματος ἢ νὰ περιπέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του. Ἀλλὰ τὸ θέαμα, ὕπερ ἐπαρουσιάσθη αὐτῷ κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην στιγμήν ἐπέσχεν αὐτὸν ἀκουσίως. Οἱ μισθοφόροι προὔχωρσαν μετὰ λογχῶν. Ὁ μουσικὸς ἀνθίστατο πάντοτε ἀν καὶ ἔχαινον πολλὰ ἤδη ἐπὶ τοῦ σωματικῶς του πληγαί. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐσπινθηροβόλου. Τὰ τολμηρὰ χαρακτηριστικὰ του εἶχον τὴν ἐκφρασὴν ἀληθοῦς ἐνθουσιασμοῦ καὶ τὸ μειδίαμα, ὕπερ ἐπλανᾶτο εἰς τὰ χεῖλην του δὲν ἦτο μειδίαμα ἀπελπισίας· ὄχι· ἡ γενναία αὐτοῦ καρδιά δὲν συνεκινήθη ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ θανάτου, ἔβλεπε αὐτὸν ἐρχόμενον μετ' ὑπερηφάνου χαρᾶς ὡσεὶ ἦτο τὸ βραβεῖον τῆς μάχης

διὰ τὸ ὅποσον εἶχεν ἐκτεθῆ εἰς τόσους μύθους καὶ τόσους κινδύνους. Ἐξήλπισε χαμαὶ καὶ ἄλλον ἐχθρὸν διὰ τοῦ πελέκως του, ὅτε τῶν μισθοφόρων τὸ ἐθύθησε τὴν λόγχην του εἰς τὸ στῆθος, εἰς τὸ πιστὸν ἐκεῖνο στῆθος, τὸ ὅποσον καὶ κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου, ὑπῆρξεν ἄσπις διὰ τὸν δυστυχῆ πρίγκηπα, εἰς δὲν οὐδέποτε ἄλλη καρδιά ἀφωσιώθη τόσον. Ἐκλονίσθη καὶ ἐξησθενημένος προσήλωσε τὸ θαμβὸν ἐκ τοῦ θανάτου βλέμμα του ἐπὶ τοῦ κυρίου του. — Ἄρχων δούξ, τώρα ἤλθαμεν ἰσα, ἰσα! εἶπεν εὐθύμως καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν διὰ ν' ἀποθάνῃ. Οἱ μισθοφόροι προὔχωρσαν ἀνωθεν τοῦ σώματός του, ἐκπέμποντες κραυγὰς χαρᾶς. Τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ Γεώργιος ἐρρίφθη εἰς τὸ μέσον τῶν ἐφορμῶντων, ἡ μάχαιρά του ἐσφύριξε εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὀσάκις ἐπίπτεν εἰς τὸν ἐχθρὸν κατεκρινετο εἰς τὴν κόριν. Ὁ Γεώργιος ἦτο ἡ τελευταία ἄσπις τοῦ δουκὸς Οὐλρίχου

τῆς Βυρτεμβέργης. Ἐὰν καὶ οὗτος τῷ ἀφηρητῶν ἡ αἰγματολογία ἢ ὁ θάνατος καθίστατο ἀναπόδραστον. Ἐνσκα τοῦτου κατέφυγεν εἰς τὸ ἔσχατον μέτρον. Ἐρρίφθη ἀκόμη ἐν βλέμμα δακρυσκεπὲς ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἐπασφράγισε τὴν πίστιν του διὰ τοῦ θανάτου, ἔπειτα ἔσυρε τὸν ἵππον του πλαγίως καὶ ἐκέντησεν αὐτὸν ἰσχυρῶς. Τὸ εὐγενὲς ζῶον διὰ μεγαλοπρεπῶς ἀλματος, ὑπερἐπῆδησε τὸ ἄκρον τῆς γεφύρας καὶ ἔφερε τὸν ἀναβάτην του διὰ τῶν κυμάτων τοῦ Νέκαρ. Ὁ Γεώργιος διέκοψε τὴν μάχην ὅπως ἴδῃ τὸν κύριόν του. Ὁ, τε ἵππος καὶ ὁ ἀναβάτης εἶχον βυθισθῆ, ἀλλὰ τὸ ἰσχυρὸν ζῶον ἐπαλαίεισεν ἰσχυρῶς κατὰ τῆς δίτης, ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατήλθε τὸν ῥυακὰ κολυμβῶν καὶ φέρων τὸν δούκα ἀσφαλῶς ὡς ἐν λέμβῳ. Ταῦτα πᾶσι ἐγένοντο ἐντός ὀλίγων στιγμῶν· ἀνδρες τινὲς ἠθέλησαν νὰ ὀρμήσωσι πρὸς τὴν ὄχθην, ἵνα συλλαβῶσι τὸν τολμηρὸν ἵππον,

τὸ πῦρ εἰς χρόνους σκοτεινοῦς καὶ ἀκαθεῖς καὶ συνετέλεσε τὴν καταστροφὴν ἢν ἡμιτελῆ εἶχεν ἀφήσει τοῦ ἀνθρώπου ἡ χεὶρ. Πληθὺς καμίνων ἐπὶ τῆς νῆσου ἐγερευθῶν καὶ νυχθημερὸν ἐργαζομένων μετέβαλεν εἰς ἀβέστον ἀριστουργήματα τῆς τέχνης, τὴν σοφίαν τῶν ἐπιγραφῶν, τὰς εἰδήσεις τῶν ψηφισμάτων, τοὺς μαρμαρόντας λίθους τηροῦντας ἔτι πρόσφατον τὸ ἔχθος τῆς σμῖλης καὶ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ καλλιτέχνου. Καὶ τίς οἶδε, Λυσίμαχε, ἐὰν ἡ ἐλευσίη ἐκείνη καλύθη ἔνθα δαιτυνῶνται κατοικίδια ζῶα δὲν ἐκτίσθη ἔξ ἀβέστου, ἦτις πρὶν ἢ κατακαθῆ ἦτο Λητούς καὶ Ἀπόλλωνος κεφαλῆ, ἢ Ἀρτεμίδος ἰδανικοῦ κάλλους καὶ ἐκφράσεως! Κατάρτος δουλεία, ἀμάθεια σκοτεινὴ, ποτα ὑπῆρξεν ἔ' ἀποτελέσματά σου. . . Ὁ ἥλιος τοξέυει πλαγίως τὰς ἀκτίνες του ἐπὶ τοῦ σπηλαίου τοῦ Ἀπόλλωνος, παρὰ τὴν ἀνάκρον τὴν ἀγούσαν πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ Κύνθου. Οἱ γιγαντιαῖοι μονόλιθοι οἱ ἀποτελοῦντες τὰ πλευρὰ τοῦ σπηλαίου, καὶ οἱ δέκα ἐκατέρωθεν οἱ ἀποτελοῦντες τὴν στέγην, διαγράφονται εὐκρινέστερον διὰ τοῦ κεραμοχρόου ὄγκου τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ βρος. Νὰ ἦτο ἀρά γε βωμὸς, νὰ ἦτο σκοπιὰ, νὰ ἐμυθολογεῖτο ὅτι ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ Ἀπόλλων, καὶ αἰγλή ἱερότητος νὰ ἐλάμπρυνε κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην τὸ ὄγκωδες καὶ ἀξέστον οἰκοδόμημα; Ἡ παράδοσις περιήρξεν ὅτι δράκων πελώριος φάει ποτὲ τὸ σπῆλαιον ταῦτο. Τί ἀπέγεινε; Ἐὰν ἐπέζησε τῶν βελῶν τοῦ Ἀπόλλωνος θὰ ἀπεδιώχθη βεβαίως ὑπὸ τὴν βοῆν τῆς νέας θρησκείας ἠτικεῖσε τοὺς ἐθνικοὺς ναοὺς καὶ ἐζημίωσε τὰ ἀγάλματα τῆς νῆσου. . . . Οὔτε τοὺς ἱεροὺς κύκλους τοῦ Ἀπόλλωνος τρεφομένους καὶ πλέοντας εἰς τῆς νῆσου τὴν λίμνην, οὐδὲ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν νύτῃσκα νὰ ἴδω που. Εἶδον ὅμως τὴν λίμνην, καὶ παρὰ τὸ τεχνικὸν κρηπίδα τοὺς θεωροῦς καὶ τὰς σκηνὰς ἃς ἔβλεπον ἐκτυλισσομένας, εἶνε αἰνίγμα ὅπερ οὐδέ-

ἐκείναι. Διὰ τὴν νὰ μὴ ζῶμεν εἰς τὴν ὀνειρομένην ἐκείνην ἐποχὴν, διὰ τῆς Στρατοκίνας φίλος εὐτυχῆς, νὰ μὴ οἰκῶ μετ' αὐτῆς τὴν νῆσον κατὰ τοὺς εὐδαίμονας χρόνους ὧν αἰσθάνομαι ὀλην τὴν γοητεῖαν καὶ πικρὰς θρηνῶν τὴν ἀπώλειαν. Ὁ δῶν ἥλιος σκορπίζει χεῖμαρρους ἠπιωτέρου φωτός ἐπὶ τὸν ἔρημον βράχον τῆς Δήλου. Τοῦ Κύνθου ἡ ἐρυθρόχρους κορυφὴ ἀποβαίνει βυσινόχρους ἐφ' ὅσον κλίνει ὁ ἥλιος, καὶ αὐρὰ ἐσπερινή, ἠρέμα φερομένη ἐπὶ τοῦ κύματος, δροσίζει τὸ φλέγον ἔδαφος καὶ στεναρίζει διὰ τῶν συντετριμμένων κίωνων. Μικρὸν ἔτι καὶ τὸ ἀκτινοβόλον ἄστρον θὰ κρυβῆ κάτωθι τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐκεῖ ὅπου ὁ δριζὼν ἐφάπτεται τῆς θαλάσσης ῥόδινον χρῶμα γλυκὺ ἀναπτύσσεται ὡς πελώριος πορφύρα ἢν ὁ ἀπερχόμενος Ἄναξ κατέλειπεν ὀπισθὲν του. Ὁ ἥλιος ἔδουσε. Ἀπὸ τῆς πατρίδος τῶν Θεῶν τοῦ φωτός εἶδον τὴν καθόδον τοῦ ἐνός καὶ τῆς ἄλλης τὴν ἀνοδόν, καὶ ἐθεώρησα τὴν ἐσχάτην τοῦ Φοῖβου ἀκτῖνα συναντωμένην μετὰ τὴν πρώτην τῆς Ἀρτεμίδος, καὶ τῶν διδύμων ἀδελφῶν τὸ φῶς συναντῶμενον καὶ θωπεῖον τὴν γῆν ἠτικεῖ ὑπῆρξε τὸ λίκνον των. Λευκόχρυσος ἀκτῖνες σέλαος αὐλακοῦσι τὴν ῥοδίνην τῆς δύσεως ἐπιφάνειαν. Γοργῶς μεταλλάσσουσι τὰ χρῶματα, καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἡ διαγύγια καὶ τῶν ἀκτίνων ἡ ἀνταγύγια διώκει τὸ σκότος, ἀγνωστον σχεδὸν εἰς τὴν πατρίδα τῶν Θεῶν τοῦ φωτός. Ἐπὶ μονήρους βράχου καθήμενος, ἐν μέσῳ τῆς ἀρρητοῦ ἐκείνης μεγαλοπρεπειας, τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ ἔχων ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν, τὰς ἀβύσσους τῶν θαλάσσεων ὑπὸ τοὺς πόδας μου, καὶ τὴν νεκρῶν πόλιν τῆς Δήλου πρὸ ἐμοῦ ἀφῆθην ἀπερισπαστος καὶ ἀχαλινώτως εἰς τοὺς ῥεμβασμούς μου. Λυσίμαχε πῶς δὲν ἐσαλεύθη ὁ νοῦς μου. . . τὴν νύκτα ἐκείνην! πῶς ὁ Σθένης δὲν ἐρρίφθη εἰς τὸ κύμα σπεύδων νὰ φθάσῃ τοὺς θεωροῦς καὶ τὰς σκηνὰς ἃς ἔβλεπον ἐκτυλισσομένας, εἶνε αἰνίγμα ὅπερ οὐδέ-

ποτε θὰ κατορθώσω νὰ λύσω! Δὲν ὄνειρομένην εἶδον ἀληθῶς, εἶδον τὰς Ἀθηναϊκὰς τριήρεις μετ' ἐστεμμένην ἐξ ἀνθέων τὴν πρῶραν νὰ προσορμίζωνται εἰς τὸν λιμένα τῆς Δήλου καὶ τοὺς θεωροὺς ἀποβαίνοντας εἰς τὴν ξηρὰν καὶ θύοντας ἐκατόμβην καὶ ἀναθέτοντας τρίποδας εἰς τὴν Ἀπῶ, τὴν Ἀρτεμίν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα. Ἀντηχεῖ ἐκ φωνῶν χαρᾶς ἡ πόλις ἀστράπτουσι ἐκ χουσοῦ καὶ μαρμαροῦ οἱ ναοί, καὶ νεάνιδες Ἀθηθίδες, τύποι καλλονῆς καὶ πλαστικότητος, πλοῦσια ἀγούσαι δῶρα ἀπέρχονται εἰς τὸν ναὸν ἐν μέσῳ πλήθους νέων Ἀηλιῶν ὧν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρημνεύουσι τὸν θαυμασμὸν καὶ τοὺς φλέγοντας πόθους. Εὐτυχῆ ζεύγη νεαρὰ, ἐρώτων λόγους ἀμείβοντα πλανῶνται εἰς τοὺς ποδοδῶν τῶν ναῶν καὶ τὸν περιβόλον. Ἀγῶνες ἐκτυλίσσονται περαιτέρω, κραυγαῖες οἱ νικηταί, καὶ ὅπο τὸς ἤχος μουσικῆς ὀρχοῦνται ἀπωτέρω Ἀηλιοὶ νέοι. Σιγῶσιν αἰφνῆς τῆς μουσικῆς οἱ ἤχοι, καὶ μάτην ἀπληστον τείνω ὄμμα ζητῶν τὴν ὄπτασιαν. Μόνος ἐκεῖ ἔνθα τοιοῦτον κόσμον ἔβλεπον πρὸ μικροῦ ἀμακαχρῶνθη τὸν ἴσον χῶρον καὶ κατήλθον πρὸς τὴν ἀκτὴν, πολυτάραχον ἄλλοτε καὶ βριθοῦσαν κόσμου, σιωπηλὴν καὶ ἔρημον σήμερον, ἀπόκληρος ἐγὼ, τὸν κόσμον τὸν ποιητικὸν ποθῶν. . . πλὴν μετὰ πόθους μόνον συντηρῶν τὸ θέλητρον τῆς φαντασίας καὶ τὴν βάζανον! Εἰς τὴν αὐραν ἀνεπέτασεν ἡ μικρὰ ὀλκὰς τὸ ἰστιόν. Ἐπλατάγησεν ἡ κόπη καὶ μετὰ μικρὸν ἐφρευγὸν μακρὰν τῆς ἱερᾶς Δήλου. Κεκλιμένος ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ πλοίου μου ἔβλεπον ὀλισθαίνουσαν πρὸ ἐμοῦ τὴν θάλασσαν, καὶ ἤκουον τὸν τριγμὸν τοῦ ἰστοῦ καὶ τὸ σὺριγμα τοῦ λεπτοῦ ἀνέμου περοῦντος τὴν νῆα. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς Ῥηνείας φαίνεται αἰφνῆς πυρὰ· ἠνῆθη ἄρα γε ὅπως ἀποτεφρώσῃ τὸ σῶμα Ἀηλιῶν νεκροῦ κομισθέντος ἐκεῖ ὅπως μὴ μιάνην διὰ τοῦ θανάτου τῆς Δήλου τὴν γῆν; . . . Πυραὶ, ταυτοχρό-

ἀλλ' εἰς τῶν ἐγγύτερον τοῦ Γεωργίου ἰσταμένον ἐφώνησεν αὐτοῖς: Ἄφετέ τον νὰ κολυμβᾶ, δὲν μᾶς χρειάζεται αὐτός. Ἐδῶ εἶνε τὸ πρᾶσινον πτηνὸν ἃς συλλαβόμεν τοῦτον μετὰ τὸν πρᾶσινον μανδύαν. Ὁ Γεώργιος ὕψωσε μετ' εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς του. Κατεβίβασε τὴν μάχαιράν του καὶ παρεδόθη εἰς τοὺς στρατιώτας τῆς Συμμαχίας. Οὗτοι ἐσχημάτισαν κύκλον περὶ αὐτοῦ καὶ τῷ ἐπέτρεψαν νὰ πλησιασῇ εἰς τὸ πτώμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις τοῖς ἦτο τοσοῦτον ἀπαίσιος. Ὁ Γεώργιος ἔλαβε τὴν πεπνηγίαν ἠδὴ ἀλλὰ πάντοτε κρατοῦσαν τὸν αἰμόφυρτον πέλεκυν χεῖρα. Παρητήρησεν ἐὰν ἡ πιστὴ καρδιά ἐπάλλετο εἰσέτι, ἀλλὰ τὸ κτύπημα ἦτο θανάσιμον. Ὁ τοσοῦτον ζωρὸς καὶ τολμηρὸς αὐτοῦ καὶ τὰς θλιβερωτάτας στιγμὰς εἶχεν ἀκόμη ἐκφρασὴν ἀρρωστητικῆν καὶ εὐθυμῶν, εἶχε κλεισθῆ. Τὰ χαρακτηριστικὰ του εἶχον σκληρυνθῆ, ἀλλὰ περὶ τῶν χει-

λέων του ἐπλανᾶτο εἰσέτι τὸ μειδίαμα, ὅπερ συνάδουσε τὸν τελευταῖον αὐτοῦ ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τὸν κύριόν του. Τὰ δάκρυα τοῦ Γεωργίου ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ πιστοῦ μουσικοῦ· ἐσφίγγεν ἀπαξ ἔτι τὴν χεῖρά του, τῷ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς του καὶ ὤρμησεν ἐπὶ τοῦ ἵππου του, ὅπως ἀκολουθήσῃ τοὺς στρατιώτας, ὡς αἰχμαλώτος εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον. ΙΑ' Μετὰ πορείαν τρίωρον περίπου, οἱ μισθοφόροι ἔχοντες ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν αἰχμαλώτον των ἐπλησίασαν εἰς τὸ στρατόπεδον. Δὲν εἶχον τολμηρὴν νὰ ὀμιλήσωσι μεγαλοφώνως, ἀλλ' αἱ μορφαὶ των ἀνήγγελλον μέγαν θρίαμβον καὶ δὲν διέλαθε τὴν ὀξείαν ἀκοὴν τοῦ Γεωργίου ὅτι συνδιαλεγόμενοι χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὑπελόγιζον τὸ κέρδος ὅπερ θὰ εἶχον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ φοροῦντος τὸν πρᾶσινον μανδύαν τοῦ στήθου. Αἰσθητὰ χαρᾶς συνεκίνησε τὰ στήθη τοῦ νεανίου. Ἐπίστευεν ὅτι διὰ

τῆς παρατόλμου θυσίας του ἔδωκε καιρὸν εἰς τὸν ἀτυχῆ πρίγκηπα νὰ σωθῆ. Μόνον ὅταν ἀνελογίζετο τὴν Μαρίαν ἐπαράσσειτο ἡ χαρὰ του. Οἶαν λύτην ἠσθάνθη μαθοῦσα τὴν ἐκδασιν τῆς μάχης! Διὰ πιστῶν ἀγγελιαφόρων εἶχε γνωρίσει αὐτῇ ὅτι ἐξῆλθε σῶος καὶ ἀκέρατος τῆς μάχης· ἀλλὰ δὲν ἠγγείλε ὅτι τὸ θλιβερόν τέλος τῶν τυχῶν τοῦ Βυρτεμβέργη θὰ ἔθλιβε βαθέως τὴν ψυχὴν τῆς, ὅτι τὰ δεῖλα βλέμματὰ τῆς θὰ τὸν ἠκολούθουν ἐν τῷ μέσῳ τῶν κινδύνων τῆς φυγῆς καὶ ὅτι κατὰ πάσαν στιγμήν ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς θὰ προέφερε τὸ ὄνομα τοῦ καὶ θὰ τὸν προσεκάλει πλῆσιον τῆς. Καὶ ἠδύνατό ποτε νὰ ἐλπίσῃ ὅτι τὴν φορὰν ταύτην ἡ Συμμαχία θὰ τῷ ἀπέδιδε τὴν ἐλευθερίαν τῶσον εὐκόλως, ὅσον ἐν Οὐλμῃ; Αἰχμαλωτισθεὶς μετὰ τὸ ὄπλον ἀνὰ χεῖρας, γνωστὸς ὡς ἀφωσιωμένος τοῦ δουκὸς φίλος, δὲν ὤρεταιν ἀρά γε νὰ προσδοκᾷ μακρὰν αἰχμαλωσίαν καὶ σκληρὰν συμπεριφορὰν;

ΕΚΘΕΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΤΖΟΥΧΑΟΥ

(Συνέχεια και τέλος).

νος σχεδόν φανεραίσι επί των κορυφών της Σύρου, της Μυκόνου, της Τήνου, Ξη-
 χουαν άσθενείς λαμπρίας ερυθράς επί της
 έπιφανείας της θαλάσσης, και έφάνησαν
 ως συνθήματα μυστικά άγγέλλοντα την
 έκθασιν μεγάλων έπιχειρήσεων και γε-
 γονότων. Είς τοιαύτην ώραν άγρυπνών
 έν Άργει ο φύλαξ από του ύψους των
 δοματίων του Αγαμέμνονος, και τὰ πυρά
 του γείτονος όρου θεωρήσας άνήγγειλεν
 εις την Κλυταιμνήστραν ότι έπεσεν ή
 Τροία. . . Τά φάτα εσβέσθησαν και θοή
 ήναυς σχίζει το κύμα. 'Ο! Δήλος, ποίον
 πλούτον άνακνήσων, ποίαν άνεξάντη-
 τον συγκινήσειών πηγήν αισθάνομαι ότι
 φέρω μετ' έμού, τό έδαφος σου έπισκε-
 φθείς τό ιερόν. . .

Την πρώτην μετά τό μεσονύκτιον ώ-
 ραν έφθασα εις Μύκονον. Τόν κόσμον των
 όνειρων διεδέχθη ο κόσμος των πόνων
 και της οδύνης. Πατρίς μου σύγγνωθι
 ουχί σύ άλλ' εγώ είμαι των βασάνων μου
 ή αίτία. . . Άσθενής φώς φέγγει από της
 Έκκλησίας της Αγίας Μονής επί ύψώ-
 ματος παρά την προκυμαίαν έγειρομένης.
 Άνήλθον και εισήλθον έντός του ναού.
 'Ο πρώην έθνικός έγονυπέτησε πρό των
 εικώνων, και του Θεανόπου τό όνομα
 άνέστη υπερέφρον εκει ένθα ο Απόλλων
 έδέσποζε και εκυρίαρχει πρό μικρού. 'Ω-
 χραάν έχυνε λάμψιν ή μόνη κανδήλα ή
 πρό της εικόνας της Παναγίας φέγγουσα.
 Σκότος και σιωπή έκράτει έντός του ναού.
 'Επί του εδάφους διέκρινον γράμματα.
 'Εκυψα, άνέγνωσα, και έφρικίασα. 'Η Έκ-
 κλησία ήτο νεκροταφείον. . . 'Ιδού τό
 τέλος των πόθων, των βεμβασιμών, της
 έμπνεύσεως, των ώραιών όνειρων μας. Τό
 νεκροταφείον. . .

(Έπεται συνέχεια)

ΣΥΓΓΡΑΦΩΝ ΠΑΓΑΝΕΑΝΣ

'Η θέα των προσκόπων διέκοψε τας
 ζοφεράς ταύτας σκέψεις του. Οι μισοπό-
 ροι εξαπέστειλαν ένα των συντρόφων των
 προς τους άρχηγούς της Συμμαχίας διά
 να ειδοποιήση περί της γενομένης συλ-
 λήψεως και να έρωτήση πού ώφειλον να
 οδηγήσων τόν αιχμαλώτων αυτών. 'Ο
 Γεώργιος έπεθύμει να συναντήση του Φρόν-
 δεσβεο, διότι ήλπικεν ότι ο ευγενής ούτος
 φίλος του πατρός του θα έφαινετο ευμε-
 νής αυτώ ή τουλάχιστον θα τον έκοιμε
 μετά περισσέτερας δικαιοσύνης τόν Βαλδ-
 μπουρ και των άλλων, οτινες άλλοτε
 επεζήτησαν επιμόνως τό κακό του.

'Ο μισοπόρος έπανελθών ειπεν ότι ο
 αιχμαλώτος έπρεπε να οδηγηθή άνευ θε-
 ρύσου εις την μεγάλην σκηνήν, όπου οι
 άρχηγοί συνεκρότων πολεμικών συμβού-
 λιον. 'Ηκολούθησαν πλαγίαν τινά οδόν
 και ήνάγκασαν τόν Γεώργιον να καταβι-
 βάση την προμετωπίδα του, όπως μη ά-
 νκνωρισθη πριν ή εμφανισθη πρό του συμ-
 βουλίου. 'Ενέδωκεν ευχαρίστως εις την

αίτησιν ταύτην, διότι ουδέν ήτο μάλλον
 άνυπόφορον αυτώ ή να υποχρεωθή να είνε
 εκτεθειμένος εις τὰ άπεχθή βλέμματα
 ανθρώπων κακεντρεχών ή περιέργων. 'Ε-
 σθασαν επί τέλους εις την μεγάλην σκη-
 νήν, έν ή εύρίσκοντο θεράποντες παντός
 ειδους. Τά ποικίλα χρώματα και οι τε-
 λαμωδές, δι' ών έκοσμούοντο προήγγελλον
 ότι συνεκροτείτο υπό την σκηνήν μεγάλη
 συναθροίσις ευγενών, αρχόντων και ιπ-
 ποτών.

'Η ειδήσις ειχεν ήδη διαδοθή μεταξύ
 αυτών, ότι έπίσημόν τι πρόσωπον ήμα-
 κατίσθη, ένεκα τούτου δε πολλοί συνα-
 θούντο περίξ του Γεώργιου, όταν ούτος
 επήδησεν από του ίππου και έφαινοντο
 θέλοντες δι' απλήστου βλέμματος έκ των
 ανοιγμάτων της προμετωπίδος να παρα-
 τηρήσων τὰ χαρακτηριστικά του αιχ-
 μαλώτου. 'Ακόλουθός τις έζήτησε ν' ά-
 πομακρύνη τό πλήθος και ήναγκάσθη να
 καταφύγη εις τό κύρος των άρχηγών της
 Συμμαχίας διά να διασχίση τό συνωθύ-

σωματωθώμεν εις σώμα τακτικόν της
 γραμμής, διότι εύρέθημεν εις την πεδι-
 άδα μεταξυ Κουτσοποδιού και Άργου,
 και αν και με μεγίστην όρμήν όρμήσαν-
 τες οι ίππεις Τούρκοι εναντίον μας, όμως
 άντέστημεν διά να πολεμήσωμεν εις την
 πεδιάδα ως σώμα τακτικόν, και εις την
 πρώτην όρμήν δέν ήδυνήθησαν να μας
 βιάσων, αλλά κατόπιν των έφθασε και
 έτέρα βοήθεια περί τας 2,000 ίππεις και
 ούτως όρμήσαντες και δευτέραν όρμήν,
 μας ήνάγκασαν να τραπώμεν εις φυγήν,
 διότι ήμεις είμεθα ολίγοι έως 600, οι δε
 ίππεις Τούρκοι περί τας 3000. 'Αλλ' ένφ
 έφευγομεν κατά καλήν τύχην εύρέθη τό
 κύμα του ποταμού Ξηριά, όπου εκει
 εσταματήσαμεν, εύρόντες όχυρώματα, τό
 άκρον του ποταμού και άντέστημεν κατά
 του έχθρου, καθ' ου έκάμαμεν άρκετήν
 φθοράν, έπασαν δε και έδικοί μας 9 φο-
 νευθέντες και 11 πληγωμένοι. Εισήλθο-
 μεν ύστερα εις την πόλιν του Άργου,
 και έν μέρος ανέβησαν εις τό φρούριον,
 όπου εδυνήθημεν να μεταφέρωμεν μερικάς
 τροφάς και πολεμοφόδια εις τό φρούριον.
 Προς τὰ εξημερώματα ήλθε πλέον όλον
 τό σώμα του Δράμαλη, συνιστάμενον πε-
 ρίπου εκ 35 χιλιάδων, και ούτως ήναγ-
 κάσθημεν ν' αποσυρθώμεν και να εισέλ-
 θωμεν εις τό φρούριον ως έγγιστα 2,000.
 Κατόπιν οι Τούρκοι ήλθον και μας έπο-
 λιόρκησαν καμόντες γύρωθεν όχυρώματα,
 και έγινε τό πλέον άδιόκοπως πόλεμος
 νυκθημερόν. Μετά ολίγας ήμέρας ώρμη-
 σεν ο στρατηγός Πλαπούτας με 2000
 περίπου από τό μέρος της Αχοΐας έρχό-
 μενος προς βοήθειάν μας, φέρων πολεμο-
 φόδια και τροφάς. Οι Τούρκοι ώρμησαν
 κατ'αυτού και πεισματώδης έσυγκροτήθη
 μάχη όπου εκινδύνευε τότε ο Δημήτριος
 Ύψηλάντης εύρισκόμενος μεθ' ήμών έντός
 του φρουρίου και ο όποιος μας έξεφώνησε
 και λογιδριον ένθουσιαστικόν, και ούτως
 ένθουσιασθέντες άπαντες οι έν τω φρου-
 ρίω, άφίσασμεν 200 ως φουράν, οι δε

μενον πλήθος και άνοιξη εις τόν αιχμά-
 λωτον δίοδον προς την σκηνήν. Τρείς δο-
 ρυφόροι ήκολούθησαν αυτόν ήσαν δ' έ-
 ξαλλοι εκ χαράς πιστεύοντες ότι έμελλον
 άμέσως να λάβωσι τὰ ύπεσχημένα χρυσά
 φλωρίνια διά την σύλληψιν του δουκός
 της Βυρτεμβέργης.

Τό τελευταίον παραπέτασμα ήνοιχθη
 επί τέλους και ο Γεώργιος εισήλθε θαρ-
 ραλλώς και στερεώ τω ποδί. Παρητήρησε
 τους ανθρώπους οτινες θ' άπεφάσιζον περί
 της τύχης του. 'Ησαν πρόσωπα γνωστά
 παρατηρούντα αυτόν έταστικώς. Τά ζο-
 φερά και έχθρικά βλέμματα του Βαλδ-
 πουργ'δέν ειχον εξαλειφθη της ανήμης του
 και ή σημερινή ειρηνική έκφρασίς των ου-
 δέν άγαθόν προαιώνιζεν αυτώ.

(Έπεται τό τέλος).

λοιποί όρμήσαντες ως λέοντες και εκ του
 ένθουσιασμού, και εκ της απέλπισίας,
 ήναγκάσαμεν τόν έχθρόν ν' αποσυρθη με
 ζημίαν του, και τότε εισήλθε και ο Πλα-
 πούτας εις τό φρούριον μεθ' ήμών, και
 έπειτα άπακασθέντες τόν τελευταίον άσπα-
 σμόν, έγινεν άπόφασις διά να μείνουμ-
 νον 800 διότι αι τροφαι δέν ήσαν άνά-
 λογοι, και ούτως ζητηθέντες από τους
 άπλαρχηγούς, όσοι θέλουν δι' άγάπην της
 πατρίδος να μείνουμ μέχρι τέλους διά
 την φρουράν να τραβηχθώσι κατά μέρος,
 όπου και ετραβήχθησαν 814 τόν αριθμόν,
 οι δε λοιποί εξήλθον εις τό έξω στρατό-
 πεδον εις Μύλους. 'Η πολιορκία ύπήρξε
 πλέον δεινή μετά ταύτα. Οι Τούρκοι ήλ-
 θον διά να κάμουν έφοδον και άπεκρού-
 σθησαν με ζημίαν τους. Κατά τας 17
 του Ιουλίου ήλθον έξωθεν τα ιδικά μας
 στρατεύματα διά να μας δώσουν βοήθειαν
 όπως εξέλθωμεν του φρουρίου, όπου και
 πεισματώδης άρχισε μάχη φθάσαντες δε
 οι έδικοί μας πλησίον του Άργου εις
 την Έκκλησιαν Παναγίτζα, τότε ένθου-
 σιασθέντες και ήμεις εξήλθομεν του φρου-
 ρίου και παρελάβομεν με έφοδον έν όχύ-
 ρωμα των έχθρών, αλλά δυστυχώς την
 στεγμήν εκείνην κάτωθεν της Παναγίτζας
 είδομεν αποσυρθέντας τους έδικούς μας
 καταδιωκομένους από τόν έχθρόν όπου
 εις την μάχην αυτήν έπασαν 250 τόν
 αριθμόν εκ των έδικών μας εκτός των
 πληρωθέντων, εις τόν έχθρόν όμως έγινε
 σημαντική και άκαταλόγητος φθορά,
 και ούτω πάλιν έμείναμεν πολιορκημένοι
 εις τό φρούριον μη έχοντες πλέον τροφάς
 και ύδωρ την τελευταίαν μάχιστα ήμέ-
 ραν πολλοί έμείναν και νηστικοί και χω-
 ρίς νερόν. Πρό της άλλης ήμέρας την
 νύκτα εστείλαμεν ένα των στρατιωτικών
 μας, όστις διαβάς από δύσβατον μέρος
 χωρίς να τόν έννοήσουν οι έχθροί, είδο-
 ποιήσε τόν στρατηγόν Κολοκοτρώνην, ότι
 έχομεν άπόφασιν την επομένην νύκτα να
 όρμήσωμεν κατά του έχθρου διά να
 εξέλθωμεν του φρουρίου. Ούτω την αυτήν
 νύκτα έλθόντες γύρωθεν τὰ έλληνικά
 στρατεύματα, έδωσαν αίφνης τό σημεϊον
 του πολέμου κατά των έχθρών, και όρ-
 μήσαντες και ήμεις εκ του φρουρίου εξ-
 ήλθομεν με τὰ ξίφη εις τας χείρας, έχί-
 σαμεν τόν έχθρόν, και εσθάσαμεν εις τό
 Κεφαλαρι, μιά ώρα μετά τὰ μεσονύκτιον.
 Τοιούτων είναι τό ιστορικόν της πολιορ-
 κίας του φρουρίου του Άργου από τόν
 Δράμαλη.

Είς δε την μάχην της Κλένιας μετά
 την καταστροφήν του Δράμαλη, αφού
 επήγεν εις Κόρινθον και άνεπαύθη αυτός
 και τό στρατόπεδόν του, δέκα ήμέρας
 μετά την μάχην του Ντεβενακίου και
 του Αγιοπόρι, ο άρχηγός Κολοκοτρώνης
 διέταξε τὰ διάφορα σώματα διά την πο-
 λιορκίαν του Δράμαλη εις Κόρινθον, και
 τότε διέταξε τό σώμα του Αγίου Πέτρου
 και Πραστού διά να τοποθετηθώσιν εις
 την Κλένιαν όπου και εκάμαμεν τὰ όχυ-
 ρώματά μας. Με τό σώμα τό έδικόν μας
 καθόσον ένθουσιώμα, ύπήρχε και ο Τσα-
 λαφατινος Λάκων με 20 μόνον, εύρεθείς

εις την περίστασιν αυτήν πλησίον των
 όχυρωμάτων μας. Ευρέθη και ένας άλλος
 Λάκων Μαυρομιχάλης με άλλους τόσους
 στρατιώτας Μανιάτας· τούτου οι Τούρ-
 κοί επήραν τό άλογόν του ύστερα εις τό
 κυνήγημα, διότι ο Άράκης του έφυγε
 μαζί με αυτό. Την επούσαν διαβάς ο
 άρχηγός Κολοκοτρώνης και επιθεωρών τὰ
 στρατεύματα και όχυρώματα των διαφό-
 ρων σωμάτων, ήλθε και εις τό έδικόν
 μας σώμα, και μολονότι μας ειπεν, ότι
 τὰ όχυρώματά μας είναι δυνατά, άλλ'
 επειδή είναι εις επίπεδον μέρος και τό
 ιππικόν εύκόλως θέλει όρμήσει και μας
 κόψει την όπισθεν κοινωνίαν, και επειδή
 τό σώμα μας έχωριζέτο, (δηλαδή του
 Πραστού ήτον χωριστά από εκείνον του
 Αγίου Πέτρου), και ως πλέον επίπεδα
 τὰ έδικά μας όχυρώματα, 300 μόνον άν-
 θρωποι δέν δυνάμεθα κατά τασούτον πο-
 λυπληθούς έχθρου ν' άντιταχθώμεν, μας
 έσυμβούλευσε, εάν έλθη ο έχθρός, να μη
 πολεμήσωμεν, αλλά ν' αποσυρθώμεν εις
 τό χωριόν Αγιοπόρι, εις την κορυφήν του
 όριου αυτου, και εκει να τοποθετηθώμεν
 διά να έλθη ήναγκασμένος ο έχθρός εις
 τό όριον, και τότε πολεμούντες τον θα
 έχωμεν εύκόλως τὰ λοιπά στρατεύματα
 προς βοήθειαν και ο έχθρός θέλει υποφέ-
 ρει μεγάλην ζημίαν. 'Αλλά ένθαρρυνόμε-
 νοι από τὰ ισχυρά όχυρώματά μας, και
 από τόν ένθουσιασμόν μας, ως έχοντες
 πλήρη βεβαιότητα και πεποίθησιν, ότι
 τόν έχθρόν θέλει τόν νικήσωμεν έμείνα-
 μεν. Την δε έπαύριον μετά την όμιλίαν
 του στρατηγού Κολοκοτρώνη προς τὰ
 εξημερώματα, αίφνιδίως μας έπέπεσαν ο
 Δράμαλης μ' όλον τό σώμα του, όσοι του
 ειχαν πλέον σωθη αναβαίνοντες περίπου
 των 10,000. 'Ημεις εύθύς συνήλθομεν
 έντός των όχυρωμάτων μας εις τό χωριόν
 της Κλένιας όπου ο έχθρός επλησίασε,
 και αφού εκάμε τόν ντουβά, ήγουν την
 προσευχήν του, ώρμησεν εις τὰ δύο όχυ-
 ρώματά μας, και πνέων εκδίχησιν, δι' όσα
 υπέφεραν εις τας μάχας Ντεβενακίου
 και Κλεισιούρας, και θεωρών ήμας ολί-
 γους, ένόμισεν ότι θέλει μας παραλάβει
 με πρώτην έφοδον, αλλά εύρέθησαν άπα-
 τημένοι, διότι εύρον μεγάλην άντίστασιν
 και υπέφεραν πολλήν ζημίαν, και μο-
 λονότι επλησίασαν και εισήλθον περίξ
 των όχυρωμάτων μας με μεγάλην ζημίαν
 τους, μη δυνήθέντες να μας διασκορπί-
 σουν άπεσώθησαν από τὰ έδικά μας όχυ-
 ρώματά και συνεσωματώθησαν πάλιν μα-
 κρόθεν της μιας βολής τουφεκίου και έ-
 κάμαν πάλιν δευτέραν παρακλήσιν, και
 τότε ώρμησαν κατά του άλλου στρατο-
 πέδου του Αγίου Πέτρου όπου πλησίον
 αυτου ήτον ο Τσαλαφατινος και ο προ-
 μνημονευθείς Λάκων, και εις την όρμήν
 αυτήν μη δυνήθέντες να άνθέξουν και μη
 έχοντες όχυρώματα δυνατά, άπεσώθησαν
 καταδιωκόμενοι, και ούτως αφού μας
 επήραν τὰ όπίσθια πλέον οι έχθροί, εύρέ-
 θημεν και ήμεις εις την ανάγκην ν' απο-
 συρθώμεν. 'Αλλ' ο έχθρός ειχεν εισχωρή-
 σει και έφθασεν όπισω ήμών, ώστε διά
 να δυνηθώμεν να φθάσωμεν εις τους πρό-

ποδας του όριου, ο έχθρός πλέον μας
 έπαρουσίαθη εμπροσθεν τόσον τό ίππι-
 κόν καθός και οι Αλβανοί Γκέγκιδες,
 και ούτως άνακατώθημεν μετ' αυτών και
 ήλθομεν εις τας χείρας. Είς την μάχην
 ταύτην διεκρίθη ο μακαρίτης Νικόλαος
 Χουλιάρης Μπουλουζής και Ιωάννης Αν-
 τριάς, οι όποιοι και επί τέλους έφρονέυ-
 θησαν αφού εκάμαν τό χρέος των τό δε-
 καπλάσιον εις τόν έχθρόν. 'Ο έχθρός τότε
 μας ήκολούθησε καταδιώκων μέχρι της
 κορυφής του Αγιοπόρι όπου εκει έτοπο-
 θετήθημεν και εκτυπήσαμεν τόν έχθρόν·
 την στιγμήν ταύτην ήκούσαμεν τουφεκι-
 σμούς από διάφορα μέρη, τρέξαντα πρός
 βοήθειάν μας άλλα έλληνικά στρατόπεδα
 αν και μακράν, ήμεις όμως ένθουσια-
 σθέντες ώρμήσαμεν κατά του έχθρου και
 τόν ήναγκάσαμεν να τρέξη εις φυγήν τόν
 όποιον και καταδιώξαμεν μέχρι των προ-
 πύδων της Κλένιας εις τὰ πρώτα όχυρώ-
 ματά μας, όπου έγινεν εις τόν έχθρόν
 μεγάλη φθορά, από δε των έδικών μας
 έννέα έφρονέυθησαν εις αυτήν την μάχην
 εκτός των πληρωθέντων.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑ ΟΙ ΝΑΒΑΡΡΑΙΟΙ ΕΝ ΒΑΛΛΑΔΙ

ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑΛΟΝΙΚΟΝ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
κατά την εποχήν της επιδρομής αυτών.

ANTONIOY RUBIO Y LLUCH
(Συνέχεια ιδε σελ. 395.)

'Ο υπό τόν τίτλον Μέγας Κύρις άρχας
 έν Αθήναις 'Οθων, υπήρξεν ο πρώτος της
 γαλλικής δυναστείας του μέχρι του 1259
 μεγάλου κυράτων, μετέπειτα δε δουκά-
 του των Αθηνών. 'Ο εζ' αδελφού, Pons
 de la Roche, αυθέντου του Flagej, ά-
 νεψιός Γουιδών ο Α' διεδέχθη αυτόν πα-
 ραιτηθέντα την αρχήν τω 1225 και προ-
 τιμήσαντα τό εύτελές έν Γαλλία πατρι-
 κόν φέουδον του θρόνου των Αθηνών, αν
 και ουδένα λόγον κατά τό φαινόμενον
 έσχε προς τούτο. 'Ο Γουιδών ούτος ήτ-
 τηθείς υπό του ήγεμόνος της Αχαΐας ή
 του Μωρέως έν τη παρά τω όρει Καρούδι
 μάχη και πολιορκηθείς έν Θήβαις ήναγ-
 κάσθη να υποταχθή αυτώ επισήμως έν
 Νίκλι και να αναγνωρίση την επί του δου-
 κάτου επικυριαρχίαν του πρίγκιπος της
 Αχαΐας Γουλιέλμου Β', όπερ πρότερον
 παντελώς άπεποιείτο και δι' ο ειχεν έ-
 πέλθη ο πόλεμος· μεταβάς κατόπιν εις
 Γαλλίαν, ίνα, κατά την μετά του πρίγ-
 κηπος συμφωνίαν, υποβληθή εις την κρί-
 σιν του βασιλέως Λουδοβίκου του Θ', του
 επικληθέντος άγίου, έλαβε παρ' αυτου
 την άφειση του πταισμάτός του και τό
 δικαίωμα, προς ίκανοποίησιν, του να φέρη
 τόν τίτλον του δουκός αντί του του με-
 γάλου κύρι.

Τόν Γουιδώνα αποθανόντα τω 1264
 διεδέχθη μετά 39 ετών αρχήν, ο υιός Ιω-
 άννης ο Α' και τούτων τω 1275 ο αδελ-
 φός αυτου Γουλιέλμος ο Α', όστις και
 εκυβέρνησε την ήγεμονίαν της Αχαΐας

διαρκούσης τῆς ἀνηλικιότητος τῆς Ἰσαβέλλας de Villehardoin, νομίμου κληρονόμου τοῦ ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐπικυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Καρόλου d'Anjou ἡγεμόνος Γουλιέλμου de Villehardoin, ἐκλεχθεὶς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ βασιλέως Καρόλου.

Ὁ υἱὸς τοῦ Γουλιέλμου de la Roche Γουιδῶν ὁ Β', ὁ ἕνεκα τῆς νεότητος αὐτοῦ ὑποκοριστικῶς καλούμενος Γουιδότος (Gugot), ὑπῆρξεν ὁ ὕστατος δούξ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ οἴκου de la Roche.

Ἀποθανόντος τούτου ἀκλήρου (1308) ἐκ τοῦ μετὰ Μαθίλδης (Maâlas, Mahaut) de Hainaut, θυγατρὸς τῆς πριγκηπισσῆς τῆς Ἀχαΐας, Ἰσαβέλλας de Villehardoin, (1305) γάμου του, περιήλθε τὸ δουκάτον εἰς τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ, υἱὸν τῆς ἀδελφῆς τοῦ πατρὸς Ἰσαβέλλας de la Roche καὶ Οὐγου κόμητος τοῦ Brienne, Γωτιέρον Α' (Ε' ὡς κόμητα τοῦ Brienne).

Ἐπὶ τοῦ πρώτου καὶ τελευταίου τούτου ἐκ τοῦ οἴκου de Brienne δουκὸς τῶν Ἀθηναίων, δι' οὗ καὶ περαίνεται ἡ σειρά τῶν ἐκ τῆς γαλλικῆς δυναστείας πραγματικῶς ἀρχάντων, εἰσῆλθασαν ἐν τῷ δουκάτῳ οἱ Καταλανοί, οἵτινες μετὰ τὴν ἀξιωμανημόνευτον παρὰ τὸν Κηρυστὸν τῷ 1311 μάχην, καθ' ἣν ἀπώλεσε ζωὴν τε καὶ ἡγεμονίαν ὁ Γωτιέρος, κατέστησαν κύριοι ἀπόλυτοι αὐτῆς.

Ὁ ἀνήλικος τοῦ Γωτιέρου Α' υἱὸς, Γωτιέρος ὁ Β' ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι δούξ τῶν Ἀθηναίων, ὁ καὶ μετὰ ταῦτα τύραννος τῆς Φλωρεντίας καταστάς (1342-1343), φυγαδευθεὶς ἐγκαίρως μετὰ τῆς μητρὸς του Ἰωάννας de Châtillon, θυγατρὸς Γωτιέρου de Châtillon, κόμητος τοῦ St. Porcien, καὶ τῆς ἀδελφῆς Ἰσαβέλλας εἰς Ἰταλίαν, παρὰ τῷ βασιλεῖ Καρόλῳ, καὶ ἀνδρωθεὶς ἀπεπειράθη ἐπανειλημμένως πλὴν εἰς μάτην τὴν ἀνάκτησιν τοῦ δουκικοῦ τῶν Ἀθηναίων θρόνου. Ἀποθανόντος αὐτοῦ ἀκλήρου (τῷ 1356 ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Maupertuis ὡς κοντοστάβλου τῆς Γαλλίας) ἀπεφονεύθη τὸ μόνον αὐτοῦ υἱὸς Γωτιέρος, ὃν ἐν τῇ κατὰ Καταλανῶν ἐκστρατείᾳ εἶχε συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ, ὑπ' αὐτῶν, περιήλθον τὰ ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων δικαιώματα εἰς τὸν ἐξ ἀδελφῆς ἀνεψιὸν Sohier d'Enghien· ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γωτιέρος d'Enghien (Γ' ὡς δούξ τῶν Ἀθηναίων) καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τοῦ πατρὸς ἀδελφὸς Λουδοβίκος ἔφερον ἔτι ἐκ τοῦ οἴκου d'Enghien τὸν κενὸν πλέον τίτλον τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηναίων, ὅστις διὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ τελευταίου Μαργαρίτας περιήλθον εἰς τὸν οἶκον Luremburg-Piņej, ἐξ οὗ πάλιν κληρονομικῶς εἰς τοὺς Beon καὶ Lomeniede Brienne.

Καθ' ὃν χρόνον τὸ φραγκικὸν δουκάτον τῶν Ἀθηναίων ἤμαζε καὶ εὐημέρει ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρό-

νων, διότι κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν συγγραμμάτων σαφωγράφων, κυρίως δὲ τοῦ Mun-taner, ἡ αὐλὴ τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηναίων ἦν ἡ πλουσιωτέρα καὶ μεγαλοπρεπεστέρα οὐ μόνον πασῶν τῶν λοιπῶν φραγκικῶν ἐν Ἀνατολῇ, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔτι, ὁ δούξ ἐθεωρεῖτο ὡς εἰς τῶν ἰσχυροτέρων ἡγεμόνων τῆς ἐποχῆς του, τούλαχιστον ἐκ τῶν μὴ φερόντων τὸν βασιλικὸν τίτλον, οὗ ἡ φιλία καὶ συμμαχία ἐπεζητεῖτο παρὰ πάντων τῶν κραταιῶν, ἡ δὲ γαλλικὴ γλῶσσα ὠμιλεῖτο ἐν Ἀθήναις καὶ Θήβαις ἐπίσης καθαρεύουσα ὡς καὶ ἐν Παρισίοις, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει λατινικὴ αὐτοκρατορία εἶχεν ἀποσυντεθῆ καὶ καταρροῦσιν ἐντελῶς, ἡμῖς μόνον αἰῶνα διαρκέσασα.

Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, ὁ δολίως τὸν θρόνον τῶν Λασικάσεων σφετερισθεὶς, ἐκδιώξας ἐν ἔτει 1261 τὸν τελευταῖον αὐτοκράτορα Βαλδουίνον Β', ὅστις εἰς μάτην ἀπεπειράθη μετὰ ταῦτα τὴν ἀνάκτησιν τοῦ κράτους αὐτοῦ, ἐστέφθη μετὰ μεγάλης πομπῆς, ἦν λεπτομερῶς ὁ Παχυμέρης διαγράφει, αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων, ἰδρυτῆς οὗτω γενόμενος τῆς ἐπὶ δύο σχεδὸν αἰῶνας ἀρχάσης ἐν Κωνσταντινουπόλει δυναστείας τῶν Παλαιολόγων.

(Ἔπεται συνέχεια).

Κ. Α. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐπαναληφθεισῶν τῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῷ παρὰ τὸν Ὠρωπὸν μαντεῖῳ τοῦ Ἀμφιαράου ἀνεκαλύφθη θέατρον, οὗ σώζονται πλὴν τῶν τοίχων τῆς σκηνῆς καὶ 10 μαρμαρίνοι κίονες δωρικοῦ ρυθμοῦ, κατὰ χῶραν ἰσταμένοι, εὐρέθησαν δὲ καὶ πλείστα θρηγικῶ μαρμαρίνα μέλη. Ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων ἀναγράφεται σκηνὴ καὶ θηρόματα, προσκήλιος καὶ πίνακες. Κατὰ δὲ τὸν πρώτον στίχον τῶν ἐδωλίων ἀπεκαλύφθη κομψὴ ἐπὶ βάσεως ἰσταμένη μαρμαρίνη ἔδρα, φέρουσα τὸ ὄνομα Νίκωνος, ἱερέως τοῦ Ἀμφιαράου. Αὐτόθι εὐρέθη πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ στήλη μετὰ προτομῆς, ἣς σώζεται ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τῶν νῶτων κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον καταπίπτουσα ἡ κόμη, καλλίστον ἔργον τοῦ τέως ἀγνώστου τεχνίτου Στρομβίχου.

Κατὰ τὰς ἐν Ἀκροπόλει ἀνασκαφάς, αἵτινες ἔτι καὶ νῦν ἐξακολουθοῦσι, ἀνευρέθησαν προχθὲς εἰς βάθος 10 μέτρων ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος τοῦ Παρθενῶνος τεμάχια μεγάλου συμπλέγματος ἐκ πωρινῶ λίθου. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο παρίστα, ὡς εἰκάζεται, τοὺς ἀθλοὺς τοῦ Ἡρακλέους. Μεταξὺ τῶν τεμαχίων τούτων διακρίνονται κεφαλὴ λέοντος, καὶ τὸ ἐμπρόσθιον μέρος ταύρου φυσικοῦ μεγέθους, οὗτινος ἡ κεφαλὴ εἶναι θαυμασία.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Τὰ τιμητικὰ βραβεῖα ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν τὸ μέγα δέλεαρ τῶν διαγωνισμῶν. Κατ' ἀρχὰς ἐν μόνον εἶδος τιμητικοῦ βραβείου ὑπῆρχε, συνισταμένου εἰς τὴν ἀπαγ-

γελίαν λόγου ἐν λατινικῇ γλώσσῃ. Τὸ βραβεῖον τοῦτο ἤσαντο ἀλλεπαλλήλως διάσημοι ἄνδρες τοῦ τε παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος αἰῶνος ὡς ὁ Δελίλ, ὁ Λακάρπ, ὁ Νωδέ, ὁ Δεκλέρ, ὁ Κουζέν καὶ ἄλλοι.

Τὸν λατινικὸν λόγον ἀντικατέστησεν εἶτα ὁ Γαλλικὸς, πρῶτος δὲ ἤρατο τὸ βραβεῖον τοῦτο τὸ 1816, ὁ Μισελὲ τότε μάλιστα ὀκτωκαιδέκαέτης. Ὁ μαθητῆς ἀνεδείχθη ἀριστοτέχνης, ὁ δὲ λόγος αὐτοῦ, συνέκτικὸς καὶ ἔντονος, ἐκπλήσσει διὰ τῆς καλλιπειρίας τοῦ ὕφους καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἰδεῶν. Καὶ αὐτὸ τὸ θέμα τῆς ἐμιλίας αὐτοῦ ἦτο φλογερὸν, ἐπαναφέρον κατὰ τὸ φαινόμενον τὴν μνήμην τῶν μαθητῶν εἰς τοὺς χρόνους τῆς πτώσεως τοῦ Δομιτιανοῦ καὶ τῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀναρῆσεως τοῦ Νέρβα. Ἄλλ' ὁ Δομιτιανὸς κατὰ τὸ 1816 ὀνομάζετο Ναπολεὼν, ὁ δὲ ἐνάρετος Νέρβας Λουδοβίκος ΙΓ'. Ὁ νέος Μισελὲ, περατῶν τὸν λόγον αὐτοῦ, ἔθετεν ἐν τῷ στόματι τῆς Ῥώμης προσωποποιουμένης, εὐγλωττοῦς μεμψιμοιρίας. «Εἰς μάτην» ἔλεγεν αὐτῇ, «ἐνίκησα τὸν κόσμον, ἀφ' οὗ δὲν δύναμαι ἄναπαυθῆ μετὰ μάχας ὀκτῶ αἰῶνων!» Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην, ὑφουμένην τόσῳ ἔγγυς τῆς Ἀουστεριλίτσας καὶ τῆς Ἰένης καὶ ἔγγυς ἰδίως τῶν θανατοπλήκτων νικῶν τῆς ἐκατράσιας τοῦ 1814, τίς βασιλέφρων δὲν ἀναγινώριζει τὴν φωνὴν τῆς Γαλλίας; Καὶ ἦτο τοῦτο ἄξιον πρωτόλειον συγγραφῆς οὗτινος ἡ φλέγουσα μεγαλοφυΐα διέσπειρε πανταχοῦ τὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωὴν, καὶ ὅστις ἐκτίσασα ἀπάσας τὰς ἀρετὰς τοῦ ἱστορικοῦ ἐκτός τῆς αὐστηρότητος ἐν τῇ ἐρεύῃ καὶ τῆς γαλήνης ἐν τῇ κρίσει.

Μετὰ τὸν Μισελὲ τὸ βραβεῖον τοῦ γαλλικοῦ λόγου ἤσαντο ὑπὸ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἰουλίου καὶ ὑπὸ τὴν δευτέραν αὐτοκρατορίαν, πλείστοι ἄλλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται ὁ δούξ τῆς Ὠμάλης, μαθητῆς τοῦ 1839, ὁ Πρεβῆστ Παράδολ τοῦ 1848 καὶ ὁ γνωστὸς φιλέλλη δημοσιογράφος Θεόδωρος Ράινχχ μαθητῆς τοῦ 1876.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

147. Στοιχειογραφος.

Ἐάν ἀπολέσω ἐν μου μόνον γράμμα,
Ποῖαν θεὰ πάθω ἀλλαγὴν συνάμα!
Ἄπ' ἐμὲ ἀμέσως φύγ' ἡ ἀγριότης
Κι' ἀπομένω ὅλος χάρις καὶ πραΰτης.

148.

Τὸ ὄνομα τοῦ κατακτητοῦ, καὶ ποῖος δὲν τὸ ξέρει,
Ποῦ τόσα ἐκυρίευσεν τοῦ τότε κόσμου μέρη,
Πρὶν ἀπάτητα δὲν ἀφῆκε χαμῆας χώρας χῶμα,
Πρὶν νῆος πολὺ ἀπέθανε, παιδὶ σχεδὸν ἀκόμα,
Λοιπὸν ἀπὸ τὰ γράμματα ποῦ ἔχει τ' ὄνομα του
Ἐάν ἀφῆσῃ μὴδ' ἄλλ' τὰ ἐξ τὰ τελευταῖα,
Εἰς τὸ Αἰγαῖον πῆγαινε· κι' εἰς ἐν ἅπ' τὰ ὠρεῖα
Θά εὐρεθῆς κρημὰ του.

ΑΥΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡ. 129

125. Θάμα—θῆμα.

ΤΥΠΟΙΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΔΕΣΣΑΝΟΡΗ ΚΑΙ ΑΔ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ἐτάφη ἐν τῇ εἰς τὸ τάγμα τῶν Βενεδικτινῶν μοναχῶν ἀνηκούσῃ μονῇ τοῦ Δαρνίου, ἣτις ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Belrhina ἐν τῷ τῶν Ruchon εἰς ἀνοκάλυφιν τῶν τάφων ὁδηγήσαντι χειρογράφῳ τοῦ ἀρχιεπίου τῆς πόλεως οἰκῆς ἐν Hainant.